

La Femosa

Maig-juny de 2020
Número 306

P.V.P. 3€

Revista d'opinió i informació local. Artesa de Lleida

ENS EN SORTIREM

Foto: Elena Invernón

RETORN A L'ESCOLA

Foto: Montserrat Nicuesa

LA FEMOSA
AGUPACIÓ CULTURAL - ARTESA DE LLEIDA

Edita:

Agrupació Cultural la Femosa
Carrer dels Gallart, 7
25150 Artesa de Lleida (Segrià)
Blog:
<http://lafemosa.artesalleida.cat/>
E-mail:
lafemosaartesadelleida@gmail.com

Direcció i coordinació

Josep Gallart Fernández
Lluís Gil Fontanet

Col.laboradors

Albert Batiste Bonet
Alternativa Ecologista d'Artesa
Miquel Carrera Castellví
Josep Ma Carrera Fornalés
M. Assumpció Cornadó Lladó
Josep Maria Esteve Muñoz
Felip Gallart Fernández
Josep Gallart Fernández
Roger Gil Barberà
Lluís Gil Fontanet
Grup Ens Movem per Artesa - ERC
Juan Antonio Lucena Centella
Joel Minguet López
Miquel À. Navarro Solé
Eulàlia Solà Miró

Fotografies

Arxiu Fotogràfic de La Femosa
Josep Mª Esteve Muñoz
Ma. A. Florensa Bertran
Josep Gallart Fernández

Correcció de textos

Eulàlia Solà Miró

Impressió

Impremta Payà, Lleida

La Femosa 2ª època
Número 306,
maig-juny de 2020
DL L 264-1981
ISSN: 2339-7365
P.V.P. 3 euros

Els articles que apareixen a les pàgines de **La Femosa** reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

SUMARI

Pòrtic.....	3
Actualitat artesenca	4
Festival d'Enceses de Catalunya 2020	12
El Festival d'Enceses 2020 suspès	13
Instints	13
<i>Domus domini</i> . Els pisos i el confinament	14
El coronavirus nega que tingui res a veure	15
Acció municipal en temps de pandèmia	16
Caliu científic artesenc. El foc.....	18
Carles Gausachs Clot, l'home de Vileta 12	23
L'Horacio, la Litih i la Pampa, històries tristes i tendres.....	29
Contes per a un món millor	31
Un dolç amarg i verinós.....	34
Entreteniments.....	36
La cuina Femosa	38
Telèfons i horaris d'interès	39
Solucions als passatemps.....	39
Incògnita.....	39
Imatges d'actualitat	40

Amb el suport de:

Ajuntament
d'Artesa de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

PÒRTIC

Enmig de la pandèmia pel COVID-19 hem assistit a dos escàndols monumentals que deixen la dignitat de la monarquia espanyola, la Constitució i la tan lloada Transició, els tres grans pilars de la democràcia espanyola, a l'aixecada del betum.

El rei Joan Carles II, avui rei emèrit, hauria rebut una morterada de milions procedents d'Aràbia Saudita, ingressats en un compte suís. Dues amants del rei haurien rebut també sucoses aportacions ingressades en un altre banc suís a les Bahames. A més d'altres escàndols financers on Joan Carles I hauria rebut altres sumes milionàries. I aquests només són els escàndols que han sortit a la llum. Malauradament, i gràcies al suport de partits com VOX, PP i PSOE, s'ha rebutjat a la Mesa del Congrés la comissió d'investigació sobre les actuacions del rei emèrit en relació a l'adjudicació del contracte de l'AVE a la Meca que havien demanat formacions polítiques com ERC, Unidas Podemos, el PNV, EH-Bildu, JxCat, Compromís o Mas País. El motiu: la inviolabilitat de l'excap de l'Estat espanyol és permanent i per tant l'afecta després de la seva abdicació el 2014. En realitat una veritable aberració jurídica que hem vingut arrossegant durant els quaranta anys que portem de règim democràtic, per dir-ho alguna manera. La Constitució va declarar el rei immune i impune i durant aquests quaranta anys s'ha anat aguantant la monarquia a partir d'una censura de ferro on només era permès parlar bé de la corona. Tant se val qui ha manat: ni Suárez, ni Calvo Sotelo, ni Felipe González, ni Aznar, ni Zapatero, ni Rajoy, ni ara Sanchez han fet res per canviar-ho.

El segon cas ens parla d'un dels grans factòtums del socialisme espanyol, que fou president del govern espanyol i que havia de pilotar el gran canvi d'esquerres: Felipe González. I és que certs documents de la CIA han recollit que González estava d'acord amb la formació d'un grup de mercenaris, controlat per l'exèrcit, per combatre el terrorisme fora de la llei. Pablo Echenique, portaveu d'Unidas Podemos al Congrés de Diputats Espanyol ha descartat donar més importància al document de la CIA el qual atribueix a Felipe González i al PSOE la creació dels GAL, o trama terrorista de l'Estat espanyol, i s'ha mostrat sorprès que algunes forces polítiques es plantegin una comissió d'investigació sobre González i els GAL. Echenique s'ha mostrat sorprès, però és que a hores d'ara ja no ens hauria de sorprendre res, ja no ens sorprèn res: ni tan sols que algú com Echenique mostri sorpresa perquè encara hi hagi qui vulgui que les democràcies siguin justes i transparents.

Símbol dels GAL.

ACTUALITAT

ARTESENCA

Josep Ma Esteve

Fotos: J. Ma Esteve, M. À. Florensa i J. Gallart

FESTES CONFINADES

Després que es produís el punt àlgid de la pandèmia durant els mesos de març i abril, l'arribada del bon temps i les mesures dràstiques de confinament decretades pels representants polítics, han provocat una gran millora de la situació i amb ella, un relaxament d'aquestes mesures de limitació dels nostres drets fonamentals.

Desinfecció de voreres.

No obstant, les diferents fases del procés de desconfinament han afectat moltes de les nostres festes més arrelades.

Balcó guarnit per la diada de Sant Jordi.

La primera festa important que es va veure afectada fou la de Sant Jordi. Aquest any, no hem tingut parades de llibres ni de roses pels carrers, no hi ha hagut escriptores ni escriptors pels pobles i ciutats signant llibres. Només en

alguns llocs puntuals es van poder comprar roses. Però la voluntat de la gent de celebrar la Diada de Sant Jordi va fer que se celebrés un *Sant Jordi diferent*, sobretot a les xarxes socials.

Al nostre poble, l'equip de govern va regalar una flor i una mascareta quirúrgica a totes les

Casa guarnida per la diada de Sant Jordi.

cases del poble.

La següent festa afectada fou la festa de la nostra gent gran. El 15 de maig els nostres padrins i padrines no van poder celebrar la seva festa degut a les limitacions en el nombre de persones que es poden reunir en un acte que les mesures per prevenir el contagi del coronavirus imposava en aquell moment. Com per Sant Jordi, l'equip de govern va repartir un dolç a totes les cases amb gent gran.

Dolços repartits per l'Ajuntament als jubilats.

Ja en ple mes de juny, i entrats en el que mal s'anomena "nova normalitat", la revetlla de Sant Joan tampoc no es va celebrar com sempre. Altre cop les limitacions i la prohibició de reunir en un mateix lloc un elevat nombre de persones, van fer que no se celebrés una revetlla de tot el poble, tot i que en altres pobles sí que es va organitzar un ball. En no tenir la possibilitat de fer la revetlla amb tot el poble, van proliferar els petits sopars entre particulars. El que no va canviar fou el fet que els nens i nenes es van passar la tarda-nit tirant petards per tots els carrers.

Tot i que no hi havia foguera, per no perdre el costum iniciat en el darrers anys, l'A.E. SUPERBÉ, va anar a buscar igualment la flama del Canigó. Aquest cop, davant la impossibilitat d'anar a Puigcerdà degut a les limitacions en el nombre de participants, es van conformar d'anar-la a buscar a Bellpuig. Així, a les 9 del vespre, la Flama va arribar a Artesa i va quedar custodiada a l'Ajuntament fins que a partir de les 11 de la nit, va sortir en cercavila, conjuntament amb l'Hydra i els seus diablons, pels carrers del poble. Per part de l'equip de govern, també per Sant Joan, es va repartir coca per totes les cases del poble.

Repartiment de coques per la revetlla.

Arribada de la Flama del Canigó a l'Ajuntament.

L'Hydra i els Diablons.

Actuació de l'Hydra i els Diablons.

INCIVISME AL SECÀ

Durant aquests dies de confinament, on només es podia passejar pel terme sense sortir del mateix, us haureu adonat del brut que està, en especial el secà. El poc civisme que demostren algunes persones és vergonyant. Des d'aquestes pàgines animem a l'Ajuntament i a les diverses associacions d'Artesa de Lleida a organitzar una, dues o les jornades que facin falta per netejar el nostre terme.

Runes llençades al secà.

CENTRE DE SERVEIS

Amb un notable retard respecte al calendari previst inicialment, durant el mes de juny s'han iniciat les obres d'adequació del primer i segon pis de la Llar de Jubilats com a centre de serveis per a la gent gran. També durant aquests mesos de confinament les obres d'adequació de La Vileta han continuat, però a un ritme més lent. En el marc de les tasques de control arqueològic de les obres de la Vileta que estan realitzant els arqueòlegs del Servei d'Arqueologia de la

Diputació de Lleida, es va realitzar una intervenció arqueològica a l'extrem nord del carrer, per tal de documentar les rases excavades a la roca de dues clavegueres. Així mateix en el decurs d'aquestes tasques s'ha localitzat i documentat les bases de les polleguera dels eixos de les dues fulles de la porta que tancava l'accés a la Vileta des del carrer dels Gallart. Sense cap mena de dubte aquestes troballes, juntament amb la del refugi de la guerra civil, que ja vam comentar en el número anterior de la revista, contribuiran al millor coneixement de la història del nostre poble.

Obres del Centre de Serveis.

Les obres de les escales i extrem sud del carrer.

Localització de les dues rases de les antigues clavegueres excavades a la roca.

Vista de els dues rases.

Una de les clavegueres conservava la coberta feta de totxos.

A la part inferior de la imatge es pot veure el clot circular excavat a la roca de la polleguera d'una de les fulles de la porta i a la part superior de la imatge hi ha el muntant que es conserva del portal que tancava l'accés est de la Vileta.

ESCOLA CONFINADA (fotos: Montserrat Nicuesa)

Un dels principals afectats pel confinament per la Covid-19, no a nivell de malaltia o casos més greus, sinó per estar tancats a casa sense poder sortir ni socialitzar entre elles i ells durant mesos, han estat els nostres nens i nenes. A més, un dels punts que més ha afectat a totes les famílies amb nens i nenes petites ha estat el fet que l'escola va romandre tancada fins que el procés de desescalada va arribar a la fase 3 a principis del mes de juny, gairebé tres mesos més tard. Però l'escola només va obrir per a aquell alumnat que els seus pares i mares havien de treballar, o per l'alumnat que canviava de cicle, en especial els de

6è, en ser el seu últim any a l'escola. Aquest fet va fer que pocs assistissin a l'escola, en especial dels més petits.

Durant tots aquests mesos, l'escola, els i les alumnes i les mares i pares, han hagut de fer un gran esforç que adequar-se a les noves circumstàncies, i a fer-ho tot online. Videoconferències amb tots els membres de la classe i diversos mestres, tutories, deures, balls, reptes, experiments, multitud de propostes plantejades des de l'escola per intentar acabar el curs de la millor manera possible.

L'esforç fet de tota la comunitat educativa ha fet que aquests tres mesos no hagin estat perduts del tot.

Tutoria grupal via meet amb els alumnes de 4t, la tutora i mestres especialistes (Imatge: Enriqueta Vendrell)

En el retorn a l'escola s'han observat escrupolosament les recomanacions de les autoritats i professional sanitaris: Mantenir la distància, neteja i desinfecció de mans, estris i mobiliari i ús de mascaretes.

Neteja i desinfecció de mans.

Separació de taules.

Separació de taules.

Acte de comiat dels i les alumnes de 6è de l'escola.

CINEMA MAIG-JUNY

Degut a la situació d'emergència sanitària que estem vivint, l'activitat a la sala del

teatre municipal ha continuat suspesa, per la qual cosa no hi ha hagut programació de cinema ni de teatre.

SECÀ ESPLÈNDID

Fent contrapunt amb les deixalles que hi ha per tot el secà, les pluges d'aquesta primavera, però sobretot la poca activitat humana, han fet que

l'aspecte del nostre secà sigui esplèndid. Una vegada les mesures de confinament es van anar relaxant vam poder gaudir de tot l'esclat de la primavera amb tot el secà i l'horta pintats amb totes les tonalitats de verd possibles.

Camps de roselles florides.

Canal d'Urgell des del camí de Sant Esperit.

Partida del Saladar.

Riu Set a la zona de la Peixera d'Alfés.

Les cadolles plenes d'aigua.

Artesa des del camí d'Albatàrrec.

Artesa des de la depuradora.

Vistes dels termes de Puigverd i Artesa des de la Serra de la Pena.

Recol·lecció del cereal a la vall de Sant Esperit.

FESTIVAL D'ENCESES DEL BESTIARI DE CATALUNYA 2020

Josep Ma Carrera Fornalés, Coordinador del Festival d'Enceses

El passat dia 23 d'abril vam obrir les inscripcions de les colles de tots els països catalans que volen participar al Festival d'Enceses del Bestiari de Catalunya, data aquesta, que utilitzem habitualment cada any per iniciar una nova edició. Aquesta, concretament, és la 12a edició del Festival d'Enceses i la 15a Trobada del Bestiari i per tant 11 anys, un darrera altre, fent quelcom més de les trobades del bestiari habituals d'arreu del territori, fent tradició i cultura popular singulars. Durant la primera quinzena de març es va decretar l'estat d'alarma pel covid-19. Tothom sap l'afectació d'aquesta pandèmia i nosaltres al moment d'iniciar les inscripcions també érem conscients x que potser no es podria celebrar, però l'esperança és últim que hem de perdre, si mes no hem fet el que calia fer, hem fet difusió per totes les xarxes de la intenció d'iniciar un nou Festival i això també serveix per generar il·lusió a les colles que des del març totes les trobades correfocs o qualsevol esdeveniment cultural topava amb el coronavirus.

Qualsevol espectacle que impliqui participants d'arreu d'un país dificulten el seu desenvolupament i davant la incertesa de tot plegat i de l'evolució de la pandèmia a diferents nivells de gravetat fan impossible assumir riscos innecessaris. Les autoritats sanitàries a dia d'avui (18 de maig 2020) no tenen ni la mes remota idea de quins protocols caldrà seguir en els actes

Els Flabiolaires de l'Escola (14a Trobada).

de cultura popular, al marge dels genèrics que tots coneixem, per tant davant d'una situació del desconeixement total, el primer és la salut dels nostres veïns pel damunt de tot. Aquest any farem un Festival virtual, però no confinat, perquè podrem sortir al carrer això sí sense jutges, sense escenari, sense músics, sense colles participants, sense la Colla del Griu, sense bruixes, sense flabiolaires, sense tècnics, però sí amb la gent! Poseu-vos un barret, tapeu-vos i comenceu a ballar davant del Foc!!!! No ens treuran la il·lusió ni les ganes, seguirem!!! Balleu a casa i cremeu-vos a través de la pantalla... que comença el compte enrere per la propera.

I com diu la veu del festival en Jordi Granell: *"Dedicarem aquest festival a totes aquelles persones que han estat, als que ja no hi poden ser i als que encara estan lluitant contra aquests virus! Cremem totes les pors, tots els virus, siguin 155s, masclismes o covids 19 Que ens deixin ser individus amb pensament LLIURE! Visca les flames, visca el foc, visca la salut, visca la CULTURA!!! Artesa!!!! Cremaaaa!!!*

Els Diablons i el Griu (14a Trobada).

Grup de percussió (14a Trobada).

EL FESTIVAL D'ENCESES 2020 SUSPÈS !!

Junta del Griu

Davant la situació actual i atenent les recomanacions emeses en relació amb l'estat d'alarma per COVID-19, l'organització del Festival d'Enceses, la Colla del Griu d'Artesa de Lleida i l'Ajuntament d'Artesa de Lleida han decidit, conjuntament, suspendre el Festival d'Enceses previst pel proper 4 de juliol de 2020. Així, com la resta d'actes de la Festa Major d'Artesa de Lleida.

Tant per l'organització, com per la colla i el consistori, la prioritat en qualsevol cas és la salut de tothom i, davant el fet de no poder

garantir les mesures d'higiene i seguretat establertes per les autoritats ens hem vist obligats a prendre aquesta mesura extraordinària.

Per tant el proper **3 de juliol 2021** celebrarem tots plegats el **12è Festival d'Enceses d'Artesa de Lleida i la 15a Trobada de Bestiari Festiu i Popular**. Les colles inscrites a data d'avui, seran considerades inscrites en la propera edició.

L'Organització del Festival d'Enceses d'Artesa de Lleida i la Colla del Griu d'Artesa de Lleida

Artesa de Lleida, 18 de maig de 2020

INSTINTS

M. Assumpció Cornadó LLadó

Ni que sigui muntada
damunt l'ala d'una quimera,
de tant en tant,
m'agrada fugir del món
i planar sobre l'espai
on els somnis esvaloten
els meus instints.

Instints
que esdevenen un viatge
per desfer rutines
amagades dins les uncles
de la vella monotonia.

Instints,
diapasó dels sons
que prenyats de Vida,
harmonitzen
el meu viure.

DOMUS DOMINI

ELS PISOS I EL CONFINAMENT

Miquel Carrera Castellví

Aquest escrit havia d'haver anat amb l'anterior número de La Femosa, que majoritàriament va estar dedicat a això que ens ha passat amb aquest virus, amb la seva letalitat i la facilitat de transmissió que té, i ens ha obligat a tancar-nos a casa. Una altra mena de tancament i tristor no van deixar que escrigués, i m'hi poso ara.

Les **cinc** primeres setmanes de tancament les vaig viure en un pis de 90 metres quadrats on vivia sol. Tenia però la sort de compartir, en el mateix replà, un altre pis amb més veïns i ja eren 180 metres d'esgambi. Això no em fa un observador objectiu del que ha estat aquest confinament, i de la dura prova que per a molts de nosaltres ha sigut. A mi en particular, i malgrat aquestes circumstàncies podríem dir que hippies, m'ha costat horrors això d'estar tancat a casa. He llegit que s'ha revelat com un període productiu per a molta gent, de grans reflexions, una etapa creativa, de bricolatge, de cuina, de descoberta de nous camps, de nous aspectes de la seva personalitat ... Ja em perdonaran, només puc afirmar rotundament que ha estat la refermança de la meua mediocritat ... i que amb massa temps lliure m'ensorro. Ni un llibre he encetat, ni una pany de paret he endreçat, ni cap recepta del centenar que tinc arxivades m'he animat a provar; res ... la negació absoluta, la deixadesa plena.

I com que sé perfectament com ho he viscut, em meravella com ho ha passat l'altra gent. Em meravellen, sobretot, els exemples de famílies joves, quatre de colla i en un pis també petit. Imagineu-vos per un moment l'escenari: un pis normal, però sense terrassa ni balcó ampli, amb els pares atents als fills i atents potser també a la seva feina, amb aquest nou terme que hem incorporat a la també nova normalitat: el teletreball. Perquè és molt bufó veure com nens i adolescents fan pràctiques originals en terrasses o jardins particulars, en llits elàstics, en eixides àmplies, en corrals o eres, per poder ser després estrelles de programes d'entreteniment a la tele. Però les famílies que han estat tot el

confinament entaforats en habitatges de blocs de pisos, tenen tota la meua admiració; com administrar el temps i la imaginació per poder fer front a les hores de no res en què es va convertir el confinament i fer d'aquest temps, temps de jocs, de família, de diversió i de vida, no haurà estat feina fàcil. Cert però, que tots hem tingut a les cases ajudes impensables 20 o 10 anys enrere, sobretot la disponibilitat de connexió per internet i de ben segur que nous mots han entrat aquest temps en el nostre vocabulari: directe, netflix o zoom. No m'atreveixo a pensar en un confinament sense aquesta facilitat per trobar un oci infinit i per parlar i veure tothora gent llunyana. I no sé sincerament, si els governants s'haguessin atrevit a confinar-nos sense comptar amb aquest recurs.

El confinament, malgrat que podríem pensar en aïllament, ha estat una allau d'informació i comunicació; com s'han guanyat les garrofes tots els departaments de comunicació de conselleries i ministeris ... Relacionat amb la comunicació i relacionat amb l'internet han aparegut multitud d'ofertes online per aquest temps. Sí que he guardat alguna cançó que mig s'ha convertit en himne, però per mi el fenomen han estat tres amics músics amb una cançó diària des d'un terrat. Parlo dels Stay Homas, i la cançó que més m'ha agradat es diu Gotta Be Patient, i la canten amb la Judit

Nedderman; una cançó optimista feta amb una guitarra, un cubell de fregar, una baqueta i quatre veus ben conjuntades.

Malgrat la ganduleria també he tingut temps per pensar i per badar, feina en la que sóc especialista. I he vist carrers de ciutat ben buits. Al carrer on visc a Sabadell, normalment el tràfic és constant i sorollós; descobrir els carrers silenciosos ha estat un atrezzo colpidor, per fer-nos creure més en el que estava passant. A més, m'ha tocat alguna tarda anar a Barcelona amb cotxe, amb permís i tota la pesca, i veure vies d'entrada a la ciutat buides, on jo era gairebé el rei ha estat una experiència intensa. La paradoxa, que tothom tenim al cap, es com una bestiola petita petita, de mesura nanomètrica, pot parar tota una ciutat, un país, un continent i un món. Oh, i si s'hagués acabat, rai.

EL CORONAVIRUS NEGA QUE TINGUI RES A VEURE AMB LA CORONA ESPANYOLA

Roger Gil Barberà

Malgrat tota la feinada que té aquests dies, el Covid-19 ha trobat un forat en la seva atapeïda agenda per organitzar una roda de premsa i dirigir-se a la població espanyola, on ha volgut marcar distàncies amb la Casa Reial. Davant dels micròfons, ha assegurat que l'escàndol de l'anterior cap d'estat sobre els 100 milions d'euros procedents de l'Aràbia Saudita data del 2008 i que el rei emèrit ja n'era perfectament conscient des de l'any passat. "Han aprofitat el meu moment de glòria per aixecar les catifes i robar-me el protagonisme", ha dit el virus visiblement gelós després de recordar que el govern espanyol encara destina més recursos econòmics a la corona que a aturar-lo. "Però els meus advocats ja han pres les accions necessàries per defensar el meu honor fins a les últimes conseqüències!", ha afegit amenaçant que no li tremolarà el pols a l'hora de denunciar la reialesa.

ha sigut fins al torn de preguntes quan la relació entre el Covid-19 i els periodistes espanyols ha saltat pels aires, quan un mitjà afí a Felip VI ha acusat el virus d'intrusisme laboral, ja que el rol de xacra nacional des del 1975 suposadament sempre l'havien ocupat els Borbons. "Porto intentat fer-me un forat al mercat des del 2002",

ha dit el virus tot refrescant la memòria als assistents i dient-los que ja havia matat més de 800 persones a principis del mil·lenni. "I si no havia irromput fins ara és perquè considero que, a Espanya, els Borbons tenen un monopoli deslleial sobre la xacra social" -ha etzibat el coronavirus.

Després d'aquestes duríssimes declaracions, el Covid-19 encara ha apujat més el to i ha atacat el quart poder per acabar acusant els periodistes d'haver orquestrat una campanya de desprestigi contra ell. Fins i tot ha arribat a assegurar que el sobrenom de coronavirus se'l van inventar per danyar la seva imatge, ja que les extensions que apareixen damunt del seu nucli no s'assemblen a una corona, sinó que més aviat fan l'efecte d'una diadema irregular.

I la cosa no ha acabat aquí, ja que totalment fora de si el virus ha finalitzat la roda de premsa amb un crit de "mort al Borbó", cosa

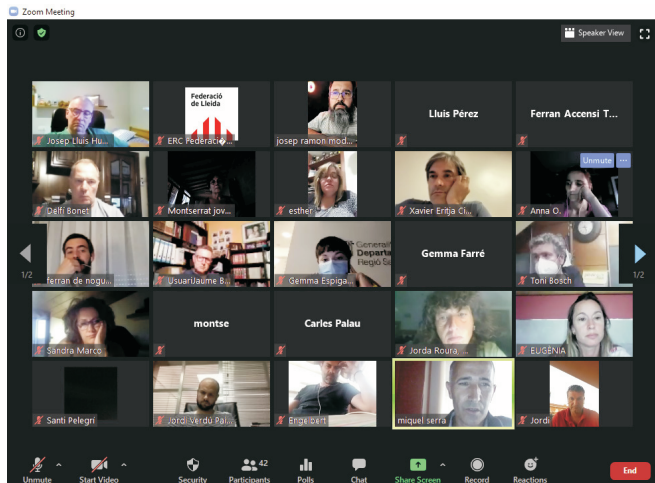
que afortunadament podria suposar el final de la pandèmia sanitària a Espanya, ja que després d'aquest flagrant atac a la corona molt possiblement l'Audiència Nacional es querelli contra el Covid-19 i aquest s'hagi d'acabar exiliant.

ACCIÓ MUNICIPAL EN TEMPS DE PANDÈMIA

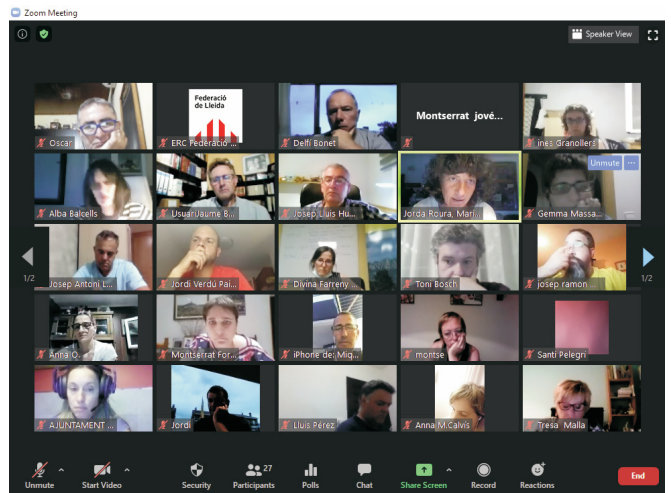
L'aparició de la COVID-19, ens ha alterat completament el nostre ritme de vida a tots els nivells. A nivell personal, a nivell professional i també, com no podia ser d'altra manera, a nivell de poble. Les regidores i regidors del grup d'**Ens movem per Artesa – ERC**, així com l'equip de govern, també ens hem adaptat a les noves circumstàncies com hem pogut.

Les primeres setmanes de confinament van suposar una aturada completa de tota la activitat, ja sigui política o no. L'arribada de les fases de confinament no ha fet que l'activitat política recuperi la normalitat. Des de l'inici del confinament allà al mes de març, només s'ha celebrat un ple de l'ajuntament, a porta tancada, a finals del mes d'abril. La resta d'activitat s'ha reduït a diverses reunions informatives amb l'equip de govern, per posar punts en comú.

Durant aquestes reunions, i en l'únic ple celebrat, hem intentat fer totes aquelles aportacions que poguessin ajudar en la situació de pandèmia que estem vivint, ja siguin derivades de les nostres inquietuds o que altres veïnes i veïns ens han fet arribar, i que creïem que eren importants. També, com no podia ésser d'altra manera, hem exposat totes aquelles coses fetes per l'equip de govern que, sota el nostre criteri, no consideràvem que fossin correctes.

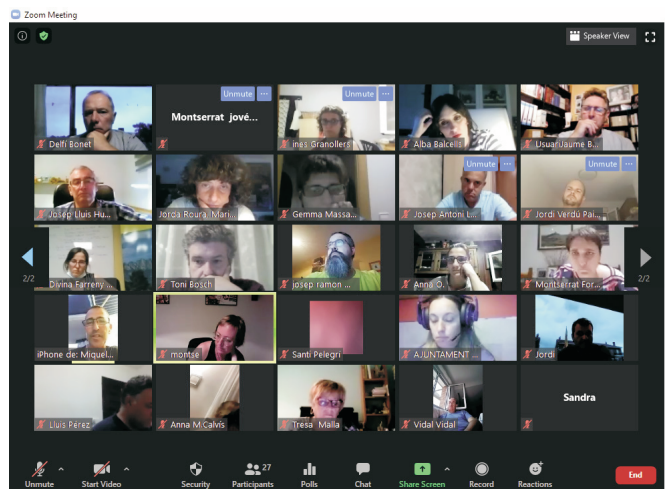
Així, en el mes d'abril vam presentar al ple un seguit de mesures a considerar, arribat el moment de la campanya de la fruita, per tal de prevenir possibles contagis. A més, vam demanar que es convoqués a tots els pagesos i pageses del poble per tal d'informar-los d'aquestes mesures, i poder

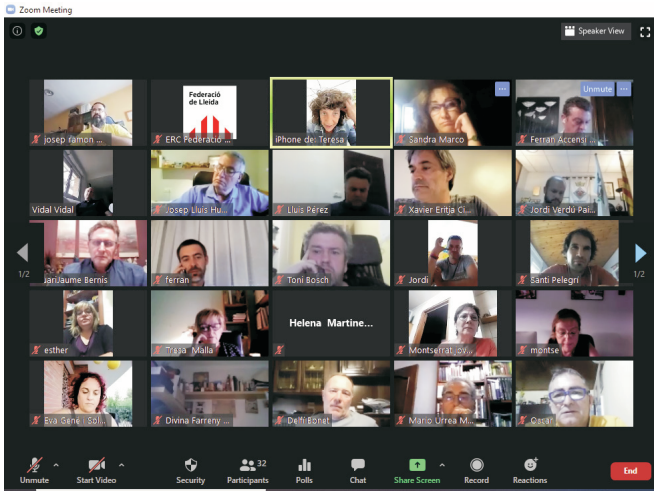

pal·liar en el possible tot el que en aquests moments està passant en els pobles del Segrià Sud. Intentant recolzar la pagesia, vam participar en la presentació d'un plec de propostes per defensar la pagesia a la Delegació del Govern a Lleida, i hem assistit a diverses reunions telemàtiques amb la Consellera d'Agricultura Teresa Jordà. També hem endegat mitjançant les xarxes socials, una campanya de suport a tot el comerç local, tant important pel nostre poble.

Ja en el mes de juny, vam insistir molt en establir uns criteris i mesures adients en les estades d'estiu, aportant tota la documentació que regula aquestes activitats, i que aquest any, com era de preveure, han suposat molts canvis tant pels nens i nenes que hi participen, com per l'empresa que les porta a terme.

Però, com diem, també hem fer palesa la nostra opinió contrària a diverses accions empreses per

← Esquerra Federació de Lleida 🔍

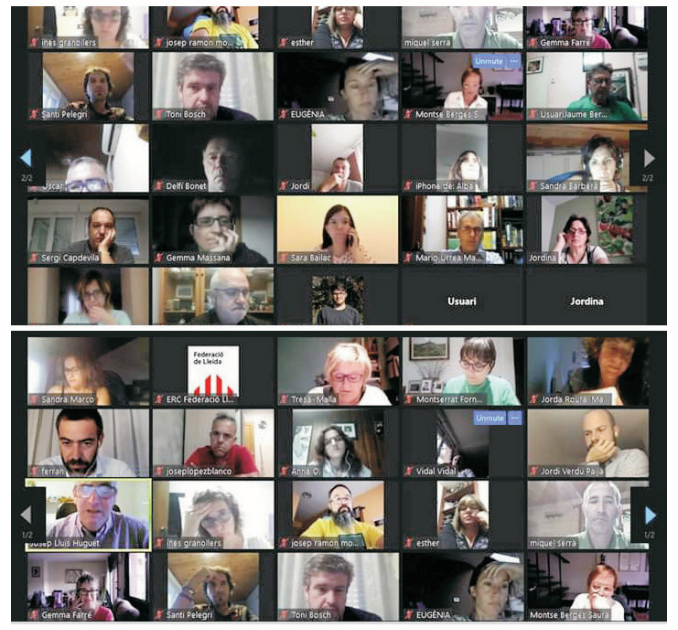

Esquerra Federació de Lleida

4 jun. a las 21:33

Reunió de treball d'alcaldes i caps de l'oposició d' **Esquerra Republicana de Catalunya** dels municipis de la Federació de Lleida afectats per la campanya agrària, amb la consellera **Teresa Jordà** i els directors de STTT de **Treball, Afers Socials i Famílies. Generalitat de Catalunya** i d' **Agricultura. Generalitat de Catalunya**..

#Connectemnos #SalvemLaPagesia

Escribe un comentario... 🗨️ 🧠 😊

per l'Ajuntament. Principalment, la política de regals que ha endegat durant tots aquests mesos l'equip de govern. Flors per Sant Jordi, pastissos per Sant Isidre, coques per Sant Joan, vermut per la Festa Major. A tothom ens agrada que ens regalin coses, però creiem que hi ha altres prioritats, que poden millorar. En aquests moments no disposem de la informació del cost que ha tingut tots aquests regals, ja sigui econòmic o a nivell de temps de la brigada municipal. Tenim un poble on costa de veure un pas de vianants (que no sigui a la carretera on el manteniment no el fa l'Ajuntament) o amb els camins que estan plens de forats, per dir només dues coses.

Des del primer dia, els regidors i regidores d'Ens movem per Artesa – ERC, hem ofert tant la nostra col·laboració com les nostres aportacions a l'equip de govern, per tal que, si ho creuen convenient, les duguin a terme. La nostra única meta és que Artesa avanci, entre totes i tots ho hem de fer possible.

Cuideu-vos!!

Ens Movem Per Artesa de Lleida

CALIU CIENTÍFIC ARTESENC EL FOC

Joel Minguet López

Segons el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), l'Índex de desenvolupament humà és un indicador estadístic utilitzat a gran escala per tal d'avaluar-lo a nivell mundial. Tres aspectes es tenen en compte: la salut, l'educació i el nivell econòmic. La riquesa en recursos naturals (aliments, combustibles, materials valuosos, etc.) juga doncs un paper fonamental en el desenvolupament humà.

La matèria ha jugat sempre un rol limitant per l'ésser humà al llarg del desenvolupament i complexificació de la nostra societat. Així doncs, per tal d'entendre la societat actual i les eines de les quals disposem hem d'entendre la progressió, en concepte de materials, al llarg de la història. Sempre m'ha captivat capir tot allò que m'envolta i transmetre-ho a les persones del meu voltant. És doncs per això que voldria començar una sèrie d'articles que m'ajudin a divulgar certes curiositats científiques sobre la matèria que he anat acumulant al llarg dels anys. Començant per l'edat de pedra, passant per la metal·lúrgia fins arribar a materials més recents, em sembla interessant alimentar la curiositat científica dels més valents.

Endinsem-nos doncs en la ciència de manera accessible i apassionada, apropem-nos al seu caliu reconfortant i proper!

EL FOC

Caliu científic artesenc va tenir la fusta com a protagonista en el darrer article. Junts vam poder descobrir certes característiques i la gran complexitat d'aquest material. Així mateix, vam intentar entendre com podem inspirar-nos-hi per tal de resoldre alguns problemes de la societat del segle XXI.

La manipulació de la fusta va intrínsecament lligada a la manipulació del foc. Tanmateix, l'obtenció de calor mitjançant la combustió de la fusta és l'ús més corrent d'aquest material. Així doncs, què en sabem de la combustió de la fusta? Per què els nostres avantpassats van seleccionar aquest material, dins del ventall de materials de l'època, com a combustible?

Primer, cal ser conscients que la combustió de la fusta és una **reacció química** i per tant definir què són les **reaccions químiques**. Entenem per reacció tot aquell procés on l'estat d'un cert(s) material(s), anomenat(s) **reactiu(s)**, canvia amb el temps donant lloc al(s) **producte(s)** de la reacció dins d'un entorn precís. Els reactius o materials que reaccionen, l'entorn on es produeix la reacció i el temps en el qual es produeix la reacció constitueixen el **sistema de la reacció**.

Fórmula 1: Exemple de la reacció de combustió del gas propà (C₃H₈). El propà (C₃H₈) i l'oxigen (O₂) en són els reactius, el diòxid de carboni (CO₂) i l'aigua (H₂O) en són els productes.

Cal destacar que la reacció de combustió sempre és una reacció entre el combustible (fusta, paper, propà, butà etc.) i l'Oxigen (O₂).

En el planeta Terra, una bona part de totes les reaccions les definim mitjançant el que s'ha anomenat mecànica clàssica (on el pare és Isaac Newton). Dins d'aquest marc, tota reacció està controlada per la popular magnitud física anomenada **energia** i el seu **principi de conservació**: "*l'energia d'un sistema físic aïllat no es crea ni es destrueix, només es transforma*". Més precisament, la quantitat d'energia disponible dins d'un sistema per produir una certa reacció s'anomena **energia lliure**. Si un sistema conté una energia lliure molt grossa, tindrà suficient energia a disposició com per canviar

el seu estat. Si un sistema conté una energia lliure molt petita, no tindrà suficient energia com per canviar el seu estat. Per tant, si un sistema conté una energia lliure molt grossa, tendirà a canviar el seu estat fins a arribar a un estat més estable. Així mateix, si un sistema conté una energia lliure molt petita, es trobarà en un estat estable i per tant estarà en equilibri i no evolucionarà. Per visualitzar aquesta magnitud (energia lliure), i la seva influència en una reacció, ens podem imaginar una pilota que fem moure dins un circuit amb pendents.

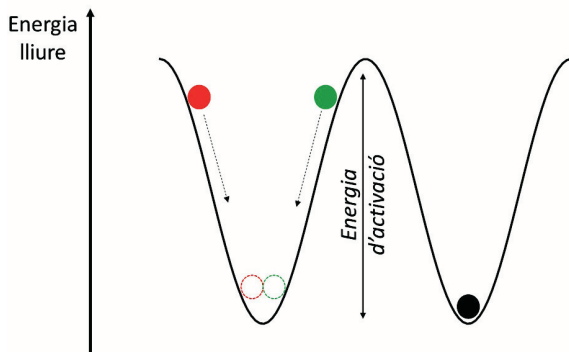

Figura 1: circuit amb pendents permetent d'entendre el concepte d'energia lliure dins una reacció.

Si alliberem una pilota en el fons d'un clot (pilota negra), la pilota no es mourà. Això voldrà dir que la seva energia lliure serà mínima i per tant ens trobarem l'equilibri. En canvi, si alliberem una pilota en una zona amb pendent, aquesta caurà fins a trobar un clot (pilotes vermella i verda). Això voldrà dir que a l'inici la pilota tenia molta energia lliure, i que ha invertit aquest excés d'energia per moure's fins al clot. Una vegada arribada al clot, ja no disposarà de suficient energia lliure com per moure's i per tant haurà trobat un estat estable. Per tant, tant l'estat inicial com l'estat final d'una reacció són estats d'equilibri en qualsevol reacció química.

Així mateix, anomenem **energia d'activació** l'energia mínima necessària que cal aportar a una reacció per tal que aquesta es produeixi. Fent el paral·lelisme, l'energia d'activació és l'energia necessària que necessitaríem per treure les pilotes verda i vermella del clot en què es troben i fer-les avançar cap a la posició on es troba la pilota negra en el circuit amb pendents. Segon, recordem les propietats de les quals vam parlar en el darrer article de la fusta. La fusta és un material compost a base de cel·lulosa i lignina, ambdós polímers i, per tant, compostos bàsicament a base d'àtoms de Carboni, Hidrogen i Oxigen. És un material anisòtrop on les seves característiques físiques varien en funció de la direcció. Té una estructura a base de fibres alineades verticalment i conté conductes interns per tal de transportar saba de les arrels fins a la capçada. Tanmateix, és un material higroscòpic capaç d'absorbir i alliberar partícules d'aigua interaccionant amb el medi circumdant.

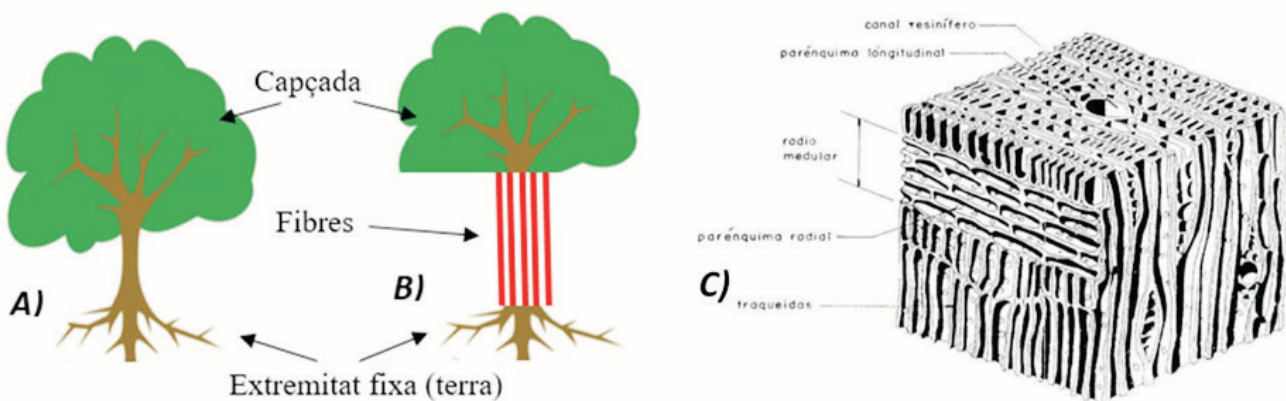

Figura 2: A i B: esquema arbre amb orientació de les fibres. C: simulació de l'estructura de la fusta on s'aprecien els seus conductes interns.

Finalment, intentem resoldre les qüestions precedents!

En primer lloc, la fusta és un bon combustible a causa de la seva composició química. Tant la lignina com la cel·lulosa són materials susceptibles de reaccionar amb l'Oxigen ja que són materials orgànics i contenen Carboni. Resulta complex, i fora de l'abast d'aquest article, d'explicar per què els materials que contenen Carboni poden reaccionar amb l'Oxigen. No obstant, per aquells

coneixedors dels conceptes de “valència” i “graü d’oxidació”, el Carboni és un element susceptible de reaccionar amb l’Oxigen ja que és un element que pot existir de manera estable en diversos estats d’oxidació diferents en la naturalesa. Mitjançant la reacció de combustió, l’Oxigen es redueix per oxidar els àtoms de Carboni.

En segon lloc, tal i com hem vist en la formula 1, la combustió és una reacció en què sempre participa l’Oxigen com a reactiu. Efectivament, necessitem Oxigen al medi perquè la combustió tingui lloc. Per tant, l’existència de conductes interns dins la fusta permet la difusió d’Oxigen al seu interior, fet que permet que la combustió pugui produir-se.

En tercer lloc, la fusta és un bon combustible per l’escalfament de l’ésser humà per la manera com crema. La combustió de la fusta és progressiva (allibera calor progressivament) i durant un temps considerable, fet que la fa un bona candidata per ser utilitzada com a escalfador. Això és degut , per una banda a les propietats mecàniques de la fusta en el seu estat verge i per l’altra a les propietats tèrmiques de la fusta en el seu estat carbonitzat.

Si mirem la figura 3A, observarem què passa quan cremem fusta. Com veiem, la combustió s’inicia a la superfície i es va propagant cap al centre del tronc per capes. En el moment que una capa s’hagi cremat, aquesta capa esdevé carbonitzada (el que s’anomena “zona carbonitzada” en la figura 3A). La fusta en el seu estat carbonitzat és molt menys conductora tèrmicament que en el seu estat verge, és a dir transmet molt més lentament la temperatura. Per tant, tan bon punt la combustió comenci i es formi una capa carbonitzada a la superfície del tronc, la temperatura es transmetrà molt més lentament a l’interior del tronc i per tant la velocitat de reacció de la combustió disminuirà (figura 3A). És a dir, com més capes del tronc hagin cremat, més lentament cremaran les capes restants.

A més a més, el fet que la fusta (troncs) tingui una estructura a base de fibres alineades verticalment (figura 2B), alenteix encara més la propagació del foc a l’interior del tronc. Per il·lustrar això, imaginem-nos un cilindre (que farà ofici de tronc) ple de llumins (que faran ofici de fibres de cel·lulosa i lignina) i imaginem com cremaria el tronc si el foc arriba perpendicularment a les capes d’escorça o si arriba per l’eix vertical del cilindre (figura 3B).

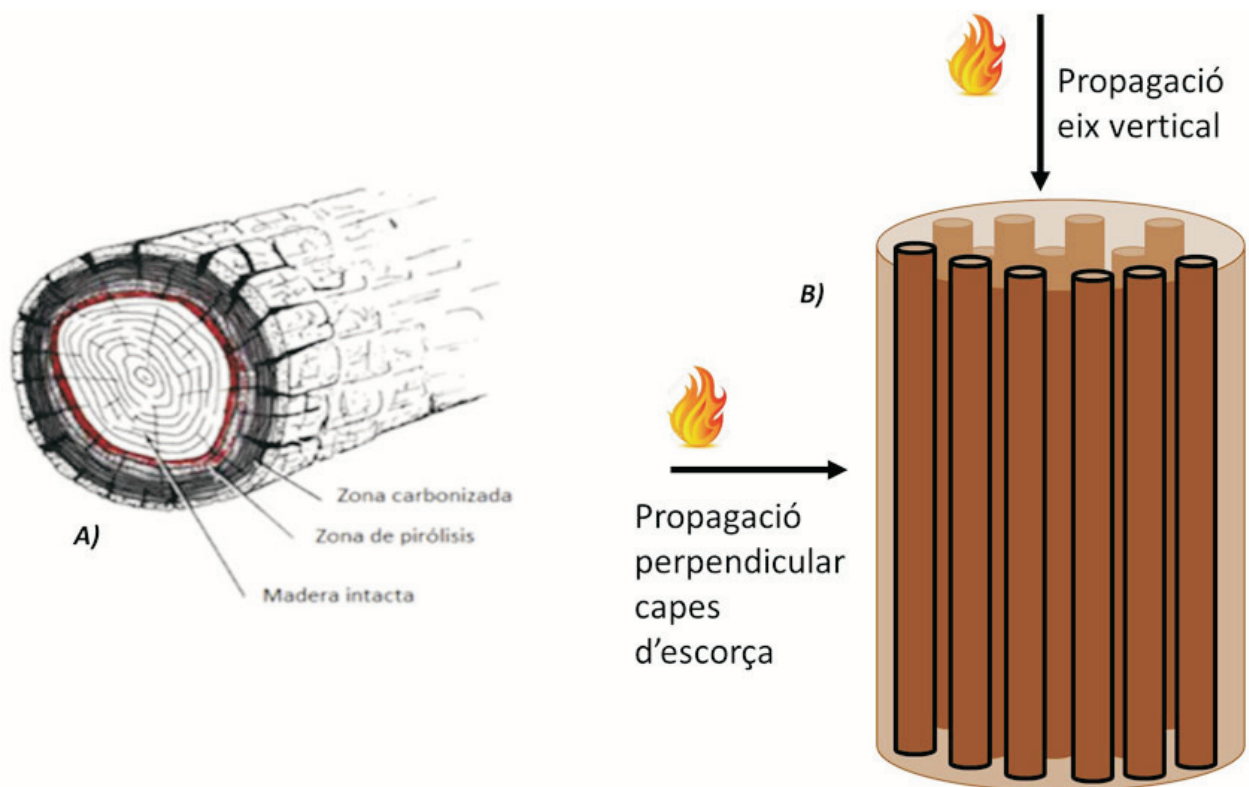

Figura 3: A: il·lustració del que passa quan cremem un tronc. B: comparativa de la combustió d’un tronc en funció de l’origen vertical o radial (perpendicular a les capes d’escorça) del foc.

Estareu d'acord amb mi que els llumins cremaran més ràpidament si els arriba el foc per l'eix vertical (per damunt o per sota) que si els arriba perpendicular a les capes d'escorça. Per tant, vist que la combustió de la fusta es produeix per capes d'escorça (tal i com es veu a la figura 3A), l'orientació vertical de les fibres de cel·lulosa i lignina retarda la combustió del tronc. En aquest sentit, no és d'estranyar que l'evolució hagi bloquejat l'accés del foc a les extremitats superiors i inferiors (capçada i terra) dels arbres.

Globalment, queda clar que la fusta és un gran combustible per l'escalfament humà! Tot i així, la seva relativament baixa conductivitat tèrmica representa el seu únic (però gran!) defecte com a combustible per generar calor. Tant és així que es necessita molta energia perquè la combustió comenci (s'han d'assolir els 400°C de temperatura perquè la fusta comenci a cremar). És a dir, la reacció de combustió de la fusta es caracteritza per tenir una gran energia d'activació (recordar figura 1). És per això que generalment cremem altres materials més conductors tèrmicament per accelerar l'inici de la reacció (paper, clasques d'ametlla/nous, etc.).

Arribats a aquest punt, convé anar una mica més enllà i reflexionar sobre els usos alternatius que fem de la fusta en la societat actual. Si no és utilitzada com a combustible per produir calor, la fusta és utilitzada bàsicament en l'àmbit de l'arquitectura i la construcció gràcies a les seves bones propietats mecàniques estructurals.

En aquest sentit, el foc és un dels riscos principals de l'ús de la fusta com a material de construcció. Fer-ne ús com a material de construcció és possible gràcies que, tal i com hem vist anteriorment, la propagació del foc en aquest material és força lenta. És a dir, en cas d'incendi, les propietats mecàniques de les estructures es mantindran durant molt de temps abans de cedir i l'edifici no s'esfondrarà ràpidament.

Si recordem l'incendi que hi va haver a la basílica de Notre-Dame (Paris, França) fa un any aproximadament, l'estructura de la qual estava formada bàsicament a base de fusta, ens adonarem que l'edifici es va mantenir de peu tot i la prolongada propagació de les flames (figura 4).

Figura 4: imatges il·lustrant l'abast de l'incendi a la catedral de Notre-Dame (París, França).

De la mateixa manera, les propietats mecàniques estructurals de la fusta també es degraden quan s'exposa a variacions sobtades de temperatura (augment o disminució radical de la temperatura) o estar en contacte amb aigua, que pot absorbir degut a ser un material higroscòpic. Per fer front a aquests riscos, els japonesos van inventar la tècnica *Shou Sugi Ban* segles enrere. Aquesta tècnica consisteix a cremar la superfície exposada de la fusta per disminuir la seva porositat i conductivitat tèrmica. Mitjançant aquest tractament es crea una capa carbonitzada a la superfície tal i com s'observa en la figura 5. Així, aconseguim un material impermeable amb una conductivitat tèrmica exterior molt inferior, per tant un material molt més resistent a les inclemències i variacions de temperatura exteriors. Efectivament, aquest fet augmentarà dràsticament la durabilitat de l'edifici i previndrà els riscos d'incendi. És a dir, per molt que sembli mentida, cremant la superfície de la fusta utilitzada en l'edifici, fem que sigui més resistent als incendis i que la seva durabilitat estructural augmenti dràsticament.

Figura 5: imatges il·lustrant el tractament *Shou Sugi Ban*. Aquest tractament es caracteritza per induir un color negrós a l'edifici força bonic i característic.

En conclusió, començant per la seva reacció de combustió i passant per les seves propietats microestructurals, hem pogut conèixer millor algunes de les curiositats que fan que la fusta sigui un bon combustible per tal d'escalfar l'ésser humà. Així mateix, hem vist que la seva pertinença com a combustible indueix alguns riscos importants en el seu ús en el sector de la construcció i com podem intentar pal·liar-los.

Fonts bibliogràfiques:

Maderea, "*Madera y fuego*", consultat el 01/05/2020. URL:

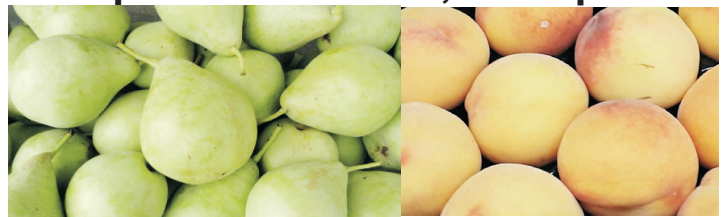
Madera21 de CORMA, "*Madera carbonizada: cuando el fuego permite conservar la madera por más tiempo*", consultat el 01/05/2020. URL:

Katerine Cooper, "*Use this Incredible Technique to Waterproof Wood Furniture*", Architecturaldigest, consultat el 01/05/2020. URL:

Ara i sempre triem productes i comerços locals.

Comprem a Artesa, fem poble!

CARLES GAUSACHS CLOT L'HOME DE LA VILETA 12

Felip Gallart Fernàndez

Al món hi ha moltes classes de persones. N'hi ha que tota la vida busquen un lloc i mai no el troben. N'hi ha que sempre fugen. N'hi ha que diuen que són de tot arreu. N'hi ha que no són d'enlloc. I n'hi ha de més afortunades que troben el seu lloc. El Carles Gausachs era d'aquests. El Carles pertanyia a dos llocs: a la Vila de Gràcia de Barcelona, on va néixer el 27 de juliol de 1941, i a Artesa de Lleida on va morir, el 20 de juny de 2020. Al mig, un camí de 78 anys, quasi 79, de vida intensa, variada i lliure, havent-ne pogut esmerçar força en allò que més l'apassionava: el teatre. Amb ell m'hi unia una bona amistat i dos projectes teatrals que vam fer plegats, com ja veureu més avall.

ILERDAM VIDEAS

És dissabte, 20 de juny. Fa un dia brillant, lluminós i tebi. Un dia esplèndid, d'aquells que molt de tant en tant ens regala la primavera al

seu final, abans que les urpades de l'estiu esgarrapin tot el que es mou. Ens esperen la Caterina, la filla, i la Montserrat, la germana petita del Carles. Som a la casa on va treballar i va viure el Carles. Som a la Vileta número 12. Pugem a dalt. Seiem a la sala, tot són objectes que ja només són records: llibres, làmines, quadres, cartells, plats, tasses... sembla que d'un moment a l'altre hagi de sortir d'algun racó per acompanyar-nos o que sigui allí, entre nosaltres. Els antics romans quan desitjaven el pitjor per algú li deien *llerdam videas*. Volien dir "Tant de bo vegis Lleida". Lleida no és de postal: no té mar, no té grans elevacions amb paisatges pintorescos. "O boira que entumeix o sol que esquerdia" deia el poeta Estadella i Arnó. Als lleidatans, de tant de sentir-ho, ens costa d'entendre que algú s'aturi a Lleida. I més si ve del mig del rovell de l'ou de Catalunya. I encara ens costa més als d'Artesa de Lleida, un poble on sempre has d'acabar puntualitzant que no és Artesa de Segre. Sempre m'ha fascinat que un home de Gràcia, del barri amb la Festa Major més renombrada de Catalunya, del barri més actiu i popular de Barcelona, fes cap a un poble que ben poca gent situa en el mapa. Acolloïdores, obertes, amables i de tracte exquisit. Amb la Caterina i la Montserrat parlem del Carles i del seu trajecte vital que el va dur al poble. Que el va dur al número 12 de la Vileta.

DE GRÀCIA A VILETA12

El Carles va néixer al llavors carrer de la Sardana, avui de Reig i Bonet, de Gràcia. Fill del Carles i de la Maria. Ell, oficinista del tèxtil. Ella, modista i mestressa de casa. Quatre fills: Maria, Antoni, Carles i Montserrat.

El Carles va estudiar als Germans de la Salle de Gràcia, el que llavors en deien Comerç i va entrar de grum (llavors en deien botones) a l'empresa tèxtil Inquitex. Més endavant va fer d'administratiu en una empresa immobiliària que el va dur a treballar uns anys a Girona i després a Lleida, a primers dels anys 70 del segle passat. Va tenir dos fills amb la seva primera dona, l'Emília. Són el Sergi i la Caterina. L'Emília va muntar una empresa de fotocòpies a Lleida: *Imprès Ràpid* que va tenir molt d'èxit. Es van separar. Ella va

Carles Gausachs (1987).

marxar a Barcelona i el Carles va reprendre el negoci derivant-lo cap a la fotocomposició. A través de la Teresa Benet, la Teresa de cal Roig, que llavors treballava a l'Imprès Ràpid, va conèixer Artesa de Lleida i li va agradar. Seria l'any 1979 quan va traslladar tota l'activitat de fotocomposició a Artesa, amb el nom de Vileta12: el lloc on es va ubicar i on el vam conèixer al costat de la Laura i una gossa que es deia Clapa. A Vileta12 hi van arribar a treballar sis persones quan el negoci estava en el seu punt més àlgid. Essent gerent de Vileta 12 va conèixer i es va casar amb la Montserrat Aguiló, amb la que va viure divuit anys i de la que finalment també es va separar. Els ordinadors i les noves tecnologies van provocar grans canvis en el sector i Vileta12 va davallar. El Carles va tancar el negoci. Va canviar de feina i va obrir la delegació de Midat Mútua a Doctor Fleming 35 de Lleida. Quan es va jubilar, l'any 2009, va venir a viure a Artesa: a la Vileta número 12.

EL VERÍ DEL TEATRE

Però del Carles segurament no en fariem aquest escrit si la seva vida hagués estat simplement aquest periple familiar i professional. No en fariem aquest escrit si no hagués estat un promotor cultural de primer ordre arreu on va viure i també, per la part que ens toca, perquè a Artesa va ser present en multitud d'iniciatives: Coral la Primavera, Llar de Jubilats, Agrupació Cultural la Femosa..., però sobretot en el teatre, perquè el Carles tenia inoculat el verí del teatre. I qui duu aquest verí a les venes i a les artèries ja no se'n lliura mai, ni ell, ni els que l'envolten. Així li va passar a la Caterina. Els records més entranyables de la seva infantesa estan relacionats amb el teatre. Participant de la passió del seu pare als assajos i fins i tot en alguna cercavila amb l'Esquella. De públic, quan el Carles els duia, a ella i al seu germà, a les estrenes de l'Esquella-Teatre, al mític Teatre Lliure de Gràcia, o al Grec. De llavors ençà que la Caterina no se n'ha pogut sostreure, ni ho ha volgut, i li ha quedat per sempre la irresistible fascinació per les històries que interpreten els còmics als escenaris: la passió pel teatre.

El Xispa dels Lluïsos de Gràcia

Amb més de 400 associacions, Gràcia és un dels llocs més dinàmics de Catalunya. La seva tradició cultural, esportiva i associativa ha estat i és extraordinària. Fundada l'any 1855, els Lluïsos

El Carles en un cercavila.

és una de les entitats de formació i esbarjo més reconegudes del barri. Allí es va iniciar el Carles en el món del teatre, a partir dels tres anys, fent de Jesuset i després diversos personatges de l'obra *Los pastorcillos en Belén*. Des de llavors el Carles Gausachs sempre va estar vinculat al món de l'espectacle. Val a dir que aquesta obra dels Lluïsos també va ser el punt d'inici de personatges com l'escriptor Juan Marsé, Rosa Novell o Josep Lluís Bozzo.

Als Lluïsos alternaven cinema i teatre, de forma que cada quinze dies feien una obra de teatre i la intercanviaven amb altres del Centre Moral i Instructiu. El Carles també feia d'actor a la Parròquia Sant Miquel dels Sants. La Montserrat ens explica una anècdota molt sucosa d'aquella etapa. Representaven *La ferida lluminosa* de Josep Maria de Sagarra on el Carles interpretava el paper de capellà. Abillat amb la sotana, durant l'entreacte fumava i festejava una noia al pati, on el podien veure els veïns. L'escàndol va ser monumental. La Montserrat somriu. Sí, als Lluïsos va fer molts papers. El Carles era un col·laborador entusiasta. Estava a tot arreu, fent d'actor, de tramoia, de tècnic de cabina... el coneixien com el Xispa: el Xispa dels Lluïsos.

A l'Esquella-Teatre de Lleida

Quan va aterrar a Lleida, Carles Gausachs va entrar en contacte amb el Marcel·lí Borrell i

l'Esteve Cuito, amb els quals va col·laborar a la mítica Companyia L'Esquella-Teatre com a actor, tramoista i tècnic de muntatge. Va participar en obres com *Situació bis* de Manuel de Pedrolo, *Allò que tal vegada s'esdevingué* de Joan Oliver, en cercaviles que anunciaven el Cicle de Teatre Cavall Fort que durant tants anys han fet les delícies de les nenes i els nens de Lleida, una adaptació del conte *El Vestit nou de l'emperador* que la censura de l'època no va deixar estrenar i en espectacles de carrer.

Durant els seus deu anys d'existència (entre 1970 i 1981) l'Esquella-Teatre va ser un glop d'aire fresc que, amb les seves propostes populars i compromeses, va renovar, catalanitzar i dinamitzar l'escena lleidatana.

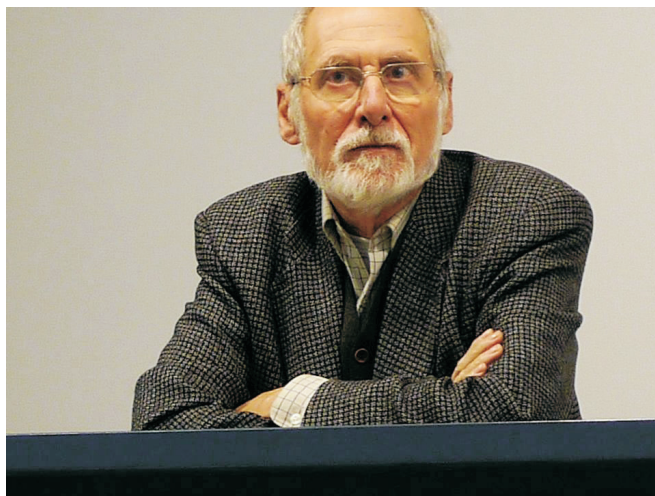

El Carles en una representació de l'Esquella.

Promotor teatral

A Imprès Ràpid s'hi va maquetar i confeccionar la mítica revista lleidatana *La Boira*, dirigida per la periodista Antònia Mayo i dissenyada pel grafista Miquel Roig. Una publicació per on van passar periodistes com Montse Sanjuán, Tatxo Benet, Ramon Badia, Carles Gené i Josep Ramon Correal, entre altres.

A finals dels anys setanta, juntament amb l'advocat Josep Maria Baró va fundar la promotora Baró-Gausachs que va dur a Lleida els grups i actors teatrals més innovadors del moment. Tot i les restriccions de la censura administrativa, la

promotora va estrenar a Lleida obres dels principals grups catalans. Ho va haver de fer en espais que no eren pròpiament teatrals com la Sala de Magisteri, al claustre del Roser o a la plaça Sant Joan. Així, gràcies a la seva empresa a Lleida es van representar obres mítiques com *La Torna* d'Els Joglars, *Sol Solet* dels Comediants, *Antaviana* de Dagoll Dagom o monòlegs de Pepe Rubianes.

Grup Arrel d'Artesa

L'any 1980 el Carles Gausachs es va encarregar de la direcció artística del grup de teatre *Arrel d'Artesa* de Lleida, que presidia Francesc Gallart. Amb ells el teatre artesenc va viure un dels millors moments de la seva història. Les seves escenificacions gaudien d'una modernitat innegable. Eren fresques, dinàmiques i d'alta qualitat. Van trencar amb l'acatronament i l'afectació del teatre que amb tot l'entusiasme del món s'havia vingut fent fins llavors. Gausachs concebia el teatre com un espectacle total i tenia cura de tots els detalls. Era molt

El Carles amb el seu amic Josep Maria Maya, dibuixant i dissenyador gràfic.

exigent en tots els aspectes que es combinaven en cada representació. Les obres que va estrenar eren tractades des d'una concepció moderna i en consonància amb la concepció més innovadora. Eren unes obres molt treballades, equilibrades, de concepció naturalista, gens histriònica ni engolada.

Van començar amb *Assaig general* de Josep Escobar. Teatre dins del teatre. Un obra perfecta per iniciar un projecte escènic. Divertida, amena. Una obra que traspuava amor al teatre. Era la primera obra que es feia sense apuntador a Artesa. Va ser un autèntic esdeveniment per la frescor i el bon treball interpretatiu dels actors, el dinamisme i el muntatge escenogràfic que va deixar entusiasmat el públic. Van seguir amb *El triomf de la carn* de Santiago Rusiñol (1982), *La barca dels afligits* d'Apel·les Mestres i un clàssic universal com *Jordi Dandin* de Molière. Una obra que va marcar el cim del grup i que van dur a representar amb èxit fora del poble. Des del mateix grup no van descuidar la formació de planter teatral i membres del grup, encapçalats pel Carles, van preparar també obres de teatre infantil. L'any 1984 el Carles va abandonar el grup i aquest es va dissoldre.

Cercle Dramàtic Talia

Carles Gausachs, però, va seguir dins del món teatral. El 1991 es va fer càrrec de la direcció artística de l'històric Centre Dramàtic Talia de

a la millor actriu, Manuel Javierre el segon premi al millor actor, Roser Bosch el primer premi a la millor actriu secundària, Manel Pantrigo el segon premi al millor actor secundari. Carles Gausachs va obtenir el segon premi a la millor direcció. L'obra es va representar més de trenta vegades en diferents pobles de Catalunya, i arreu va tenir sempre una excel·lent acollida.

L'any 1992 jo col·laborava com a dramaturg a l'Ateneu Popular de Ponent, que havia acollit el Talia a les seves instal·lacions. Dins del local de l'Ateneu amb el Talia havíem representat algunes lectures poètiques i adaptacions d'obres clàssiques per a teatre llegit, en algunes de les quals també va participar el Carles. Aquell 1992 vam estrenar l'obra *Màrius Torres, l'última rosa* d'aquest que signa l'article. El Carles Gausachs va ser el responsable de la seva direcció. Va ser el 21 de maig, dins dels actes que es van organitzar a Lleida per commemorar el 50è aniversari de la mort del poeta lleidatà més universal. En el marc del Claustre de la Universitat de Lleida, avui edifici del Rectorat, davant d'unes tres-centes persones que omplien el recinte, vam escenificar els darrers dies del poeta lleidatà amb un muntatge emotiu i intimista que combinava teatre i recitació poètica. A l'acte també van assistir Víctor Torres, germà del poeta, i altres familiars; Frederic Vila, llavors conseller de cultura, el tinent d'alcalde Jaume Magre com a màxims representants de la Paeria, així com altres autoritats locals i entitats culturals com Omnium, l'Ateneu o l'Aula Municipal de Teatre. Estàvem exultants. Va ser un veritable esdeveniment a la ciutat que va dinamitzar els actes d'homenatge al poeta de *La ciutat llunyana*.

Representació de *Jordi Dandin*.

Lleida. Amb el muntatge de *Jordi Dandin* de Molière va aconseguir un èxit fulgurant. Al febrer de 1992 va obtenir el premi Ciutat de Terrassa de teatre amateur dotat amb cent mil pessetes. A més del premi al millor grup, l'obra va guanyar cinc premis més: Paquita Oto va rebre el premi

Grup Els Xants

Jubilat i ja establert a Artesa de Lleida a finals de la primera dècada d'aquest segle, el Carles es va emprendre una nova aventura teatral. A la direcció del Grup Els Xants va escenificar les obres *Dotze treballs* de Lluïsa Cunillé (19-08-2009), *El món a fer punyetes* d'Assumpta González (05-12-2010) i *La lluna nova* adaptació de l'obra de Rabindranath Tagore (23-04-2011). Dues obres que es van estrenar a Artesa i que també es van representar en altres localitats veïnes com Alcanó i Castellldans.

LA COL·LECCIÓ DE CARTELLS MÉS IMPORTANT DEL PAÍS

A partir d'una contractació que va fer al Teatre Principal de Lleida de *La òpera del bandido* de

Salutació del Carles i les actrius al final de la representació de l'obra *Dotze treballs*.

Salutació del Carles, les actrius i actors al final de la representació de l'obra *El món a fer punyetes*.

El Carles en una escena de *La lluna nova*.

la companyia de teatre Tábano de Madrid, el Carles es va plantejar de fer una col·lecció de cartells relacionats amb el teatre. A poc a poc allò que només era un primer impuls es va anar sistematitzant fins a convertir-se en un dels fons privats de cartells de teatre més extensos i complets de Catalunya i de l'Estat espanyol. Una col·lecció de més de catorze mil cartells que són la memòria viva del teatre. La primera presentació pública de la col·lecció, o millor dit, de part de la col·lecció, la va fer a la Sala Res Non Verba de Lleida el gener de 2012: *Cartells i obres teatrals de l'època de la Transició (1971-1981)*. Va seguir a l'Ateneu Popular de Ponent de Lleida, a la

Exposició de cartells.

Part de la col·lecció de cartells perfectament organitzats en carpets.

Setmana Cultural 2013-2014 d'Artesa de Lleida, al restaurant El Pati Blau de Puigverd de Lleida i al març de 2013 als Lluïsos de Gràcia.

El 9 d'octubre de 2014 a la Biblioteca Pública de Lleida es va inaugurar l'exposició *El teatre català independent 1970-1980*. Amb textos de Felip Gallart i il·lustracions de Josep M. Maya, els cartells del fons del Carles Gausachs van permetre fer un recorregut molt complet pel teatre català alternatiu de la dècada de 1970 a 1980. Hem de fer esment també del malaurat Quim Minguell, que ho va coordinar tot. Aquesta exposició va fer camí per diverses biblioteques de Catalunya, com la Salvador Espriu de Linyola o la Biblioteca Sant Agustí de la Seu d'Urgell.

EL COMPROMÍS

Membre actiu de la Llar de Jubilats. Integrant de la Junta de l'Agrupació Cultural La Femosa, on assistia a totes les reunions, a la totalitat dels seus actes i formava part del seu Grup de Lectura. Cantaire de la Coral la Primavera. El seu activisme polític el va dur a ser militant d'ERC i a mobilitzar-se a la majoria d'actes, reivindicacions i manifestacions que s'han fet a Artesa per a la llibertat del nostre país i dels nostres presos polítics.

A partir de la seva jubilació el Carles era present a tots els actes culturals que es feien a Artesa de Lleida: cinema, concerts, conferències, presentacions de llibres, recitals de música o de poesia, celebracions, festes, cassoles, balls, berbenes... no hi havia acte cultural o festiu on el Carles no hi participés. Perquè el Carles estimava el poble. I com diu la seva filla, no podia estar-ne lluny més de dos dies. El poble tenia les dimensions exactes per no perdre's mai. A Artesa hi havia dibuixat un món que podia abastar, un món proper on se sentia segur. Hi havia trobat el seu lloc.

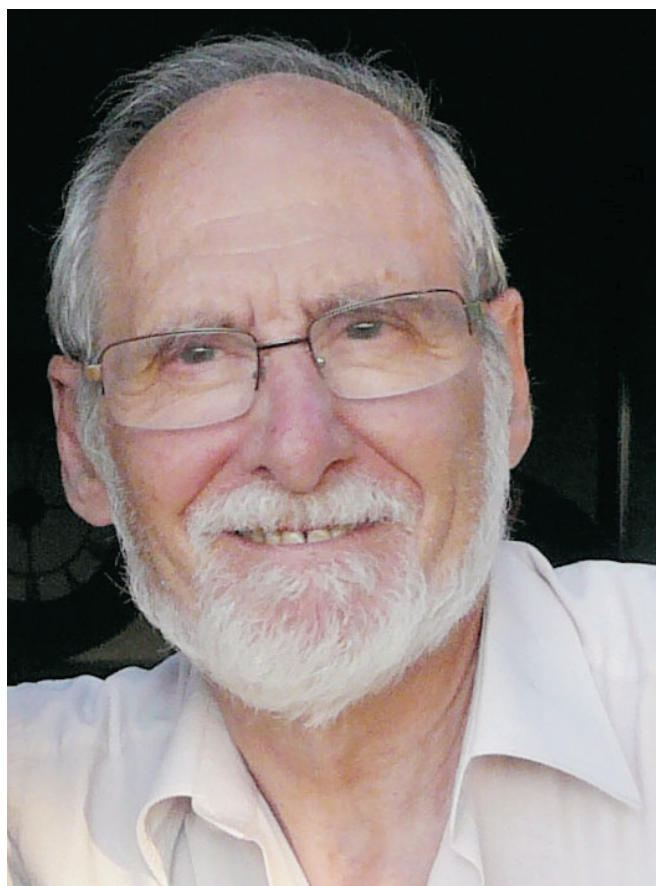
EL DARRER ACTE

A dir de la seva filla i de la seva germana el Carles era un home inquiet, independent, un xic esbojarrat, inconformista, transgressor, vital, elegant, cordial, fantasiós, imprevisible, treballador, sabia quedar bé quan calia, era presumit, dominant... i trapella! Característiques que l'astrologia atribueix al seu signe, el del Lleó. Tota la vida del Carles Gausachs ha girat al voltant del teatre. Des dels tres anys als *Pastorets* dels Lluïsos fins a la seva col·laboració l'any 2018 a l'obra *L'Hort dels cirerers* de Txékhov, amb la Companyia Agropecuària de Lleida, dirigida per l'Emili Baldellou. El Carles havia d'interpretar el personatge de Firs, el fidel i vell criat que es queda tancat dintre de la casa mentre els senyors se'n van. Malauradament, per motius de salut el

Carles no va poder fer el personatge. Aquesta és la darrera rèplica que havia de dir, la que tanca l'obra, la que clou tot un món, una època que s'esvaeix definitivament:

FIRS: Han marxat. S'han oblidat de mi. No hi fa res... esperaré. La vida ha passat. És com si jo no hagués viscut... Descansaré un moment... Em falten forces... Firs, la vida se te'n va... No em queda res... res... que n'arribes a ser de poca solta!

L'obra s'ha acabat. Emoció al pati de butaques i a l'escenari grans mostres d'alegria. Els actors saluden. Aplaudiments. Sí, sí que queda alguna cosa. Queda l'emoció i la gratitud del públic que en sortir del teatre són una mica més feliços, una mica millors que abans. Dels teus fills, dels teus germans, dels que et van acompanyar fins al final. Dels amics. De tots aquells que t'estimàvem. De tots aquells a qui has fet l'existència una mica més agradable i humana en aquest gran escenari que és la vida. Nosaltres no tanquem la porta al teu record, ni oblidem ni oblidarem mai les teves obres, la infinitat de muntatges que vas promoure, el teu llegat. Només tenim el que hem donat i tu ens has donat molt entre el teló que puja i baixa. L'art amplifica i transforma la vida. Cau el teló. L'espectacle continua. Res no és endebades.

L'HORACIO, LA LITIH I LA PAMPA HISTÒRIES TRISTES I TENDRES

Alternativa Ecologista d'Artesa de Lleida

El confinament de la Cobit 19 ha aturat gairebé totes les activitats, però n'hi ha unes que han continuat endavant, imparables, alienes a tot i a tothom: l'abandonament i el maltractament animal.

Pampa.

A les aigües del canal, suraven maldestres i impotents tres cadelles de gos de pocs dies; una persona, que casualment passejava pel lloc els va treure de l'aigua, arriscant la seva seguretat. Calia alimentar-los amb biberons i una família de gent fantàstica els va acollir i alletar fins que vàrem trobar les famílies adoptives adequades per passar la resta dels seus dies.

En un carregament de palots de fruita, se sentien uns miols desesperats: en un d'ells hi havia tres gatons que no arribaven al mes de vida. Altres gatons, han aparegut abandonats a la seva sort per camins que voregen el poble.

S'han pogut donar gairebé tots en adopció, però no tots han sobreviscut, l'Horacio i la Litih han mort. L'Horacio, malgrat la cura i l'afecte de tota la família que l'estimava amb delit, no va poder superar el greu estat de salut que patia en ser rescatat del carrer; es va anar marcint fins que el seu petit cos va dir prou. La Litih es va posar sobtadament malalta i malgrat les atencions de la seva propietària i de la clínica veterinària que la va atendre també se'n va anar. Altres tres cadells de gos arribaren a través de la petició d'ajuda del Grup Local de Maials. Estaven sota la runa d'un escombrit. Van haver de treure totxos i bigues per rescatar-los. Tenien poc més d'una setmana; n'hi havia sis, tres havien mort, els altres havien sobreviscut, un d'ells era la

Litih.

Horacio.

Pampa. Havíem de buscar una casa d'acollida i després de diferents intents frustrats vàrem trobar la Pilar, del Grup Local de Llardecans. La Pilar és una catalana que va viure uns anys a l'Argentina, allí es va relacionar amb grups animalistes i va col.laborar estretament amb ells. Quan es va quedar vídua va tornar a la terra amb els seus sis gossos i va fer niu a Llardecans. Quan la vaig trucar va acceptar de seguida. Es va preocupar de tot i ens va anar informant del desenvolupament dels petits, dues femelles i un mascle. Els va posar de nom: Pandereta, Tango i Pampa en honor al país que la va acollir durant tants anys. Eren noms peculiars i divertits i junt a les fotos gracioses i originals que va fer la Maria José, quan tenien uns dos mesos varen trobar famílies estupendes que els van adoptar, però la Pampa

no. Ella era una cadella delicada que de ben petita ja va tenir algun problema que va anar superant, excepte la malformació de la poteta. La clínica ens va dir que calia posar-li una fèrula per redreçar-li, però ja no la va estrenar. Un bon dia van començar els vòmits; la Pilar la va portar a la clínica ben aviat, però malgrat les atencions, no es podia recuperar; la vàrem haver d'adormir per no veure-la patir més. Ara ja descansa sota els pins de la serra en un clot profund, el cos a la terra, envoltada d'arrels i de natura.

Històries boniques i tràgiques que construeixen el fet de viure. Cadascuna reflecteix un tipus de persones. Unes desprecien el batec de la vida i són capaces de matar uns animalons acabats de néixer o bé llençar-los a l'aigua, colgar-los de runa, abandonar-los per camins inhòspits...que és el mateix, amb la finalitat que el destí hi faci més que ells i morin patint, ofegats, aixafats, d'inanició...quin cor pot resistir tant dolor i no trencar-se? La gent animalista no els pot entendre i si mai n'arribem a conèixer algun, segurament que tindrà forma humana i parlarà com tothom, però sens dubte que dins s'hi amaga un monstre.

Afortunadament hi ha l'altra gent, són gent també normal que parlen i viuen com tothom, però són capaces d'apartar un trosset de la seva vida i fer-hi lloc per a un, dos o tres petits cossos bategants que es diuen animals i que necessiten ajuda. I hi dediquen hores i dies i se'n preocupen i els observen, els alleten i el cuiden i els acaronen i els mimen i els donen tot allò que els fa falta per ser feliços. Així i tot alguns se'n van i les seves famílies humanes o d'acollida es queden buides i tristes. Han viscut la bondat i com un alè de pols els ha fugit entre els dits. Encara que han conegut la tendresa de l'encontre, el pòsit de la tristesa no se'n va fàcilment. Els quedarà el record que s'anirà repetint com un eco cada vegada que allarguen la mà i ajuden algú. Aquestes persones són els àngels a la terra. I ells, els animals no humans, ho saben, i se les estimen.

Si no t'agraden els animals, no passa res, no en tinguis i punt. I si t'agraden, però no tens temps o no els saps cuidar com mana la llei de protecció, tampoc passa res, ignora'ls, però tampoc en tinguis. Però si en tens, cuida'ls!! Ja veus, és així de fàcil, fes-ho i prou!!

CONTES PER A UN MÓN MILLOR

Eulàlia Solà Miró

Des que sóc àvia em tornen a interessar els contes per a infants. Els contes s'han utilitzat al llarg de la història, generalment, amb una finalitat didàctica. Em ve a la ment ara mateix *El conde Lucanor* de Don Juan Manuel, S.XIV, tota l'obra de Ramon Llull, S. XIII, la majoria de faules i rondalles catalanes... La vessant didàctica del conte s'explica molt bé a *La Gramàtica de la fantasia* de Gianni Rodari, un clàssic de la literatura pedagògica "per a qui creu en la necessitat que la imaginació tingui el seu lloc dins de l'educació". Però el que m'amoïna és la quantitat de tòpics i prejudicis que remarquen els contes tradicionals i que, al meu entendre, caldria, en molts casos, deixar enrere. Per exemple, en la majoria de contes la finalitat de la dona és casar-se, trobar un marit, si pot ser ric millor, un príncep blau per exemple. La dona ha de ser bona i bonica. Les lletges ho tenen malament perquè a més solen ser dolentes i geloses, les madrastreres cruels... Els nois no ho tenen tampoc gaire bé, ells també tenen les seves armadures que els acabaran empresonant, només que, vista la tradició, estan destinats a les "grans gestes" i si no els fan feliços ho semblen. Han de ser valents, triomfadors, sobretot els pobres, que sempre són espavilats i valents, i acaben, sí o sí, aconseguint fortuna, i casant-se amb la més bonica. La majoria d'aquests contes formen part d'una cultura competitiva i patriarcal que es presenta ben atractiva a través de la ficció. I en cap moment se'ns diu com superar les pors veritables, i tot allò que ens fa infeliços. Com qui no vol la cosa, amb prejudicis antics estem educant les nostres criatures i remarcant allò que molts de nosaltres volem oblidar. Tòpics que avui hauríem de deixar enrere, si volem viure en un món millor.

Aquest escrit està basat en el conte de **La Bancaneu**, per tant és una reelaboració. L'edat aproximada per a ser llegit és a partir dels sis anys i la lectura l'hauria de fer un adult. Potser és massa llarg i el registre massa alt per l'edat. Ja m'ho direu.

Li van posar Blancaneu.

En un poble molt i mol llunyà, de no se sap on, va néixer una nena tan blanca, tan blanca que li van posar Blancaneu, però tal com va anar creixent i gràcies a les corredisses a l'aire lliure, va anar mudant aquell aspecte descolorit per un de més saludable. Ara ja era una joveneta encantadora, així que la mare i el pare li permetien que passés l'estiu al poblet veí, a casa d'una parenta llunyana a qui la Blancaneu

anomenava, afectuosament, tia Marieta. La Marieta era regidora a l'ajuntament, una dona, encara jove, amb moltes qualitats que no s'estava d'ajudar a qui ho necessités. El pare de la Blancaneu la va portar a casa de la Marieta ben dematí. Només arribar, aquesta li va fer una llarga abraçada i li digué:

-Blancaneu què et sembla si després d'esmorzar anem a buscar bolets al bosc dels encantats?

La Blancaneu es va posar molt contenta; li agradava anar al bosc on hi podia veure conills i cérvols,

i deien que algun ós i llops, però ella no n'havia vist mai cap.

Anar a buscar bolets era tota una aventura, era com un joc i, si havia fet bon temps, en plegaven un bon cistell. Després la Marieta cuinava uns plats molt bons i fins i tot feia conserva, així li duraven tot l'any.. Però no tot eren flors i violes, la tia de la Blancaneu tenia molt caràcter, era manaire de mena, i sempre volia tenir raó. Ja el darrer estiu s'havia adonat que la Blancaneu s'havia fet gran, era molt simpàtica i espavilada, tenia molts amics i amigues i tothom l'estimava. Estava clar que la Marieta havia perdut protagonisme ja no era la primera en tot al poble, i sense adonar-se'n va anar sentint una gelosia que no sabia com controlar.

Quan van arribar al bosc van començar a buscar i de seguida van veure que no seria any de bolets. Havien passat quatre hores i tot just havien omplert el cul del cistell. La tia Marieta va dir que prou!, que ja era hora de dinar i de descansar, fer una curta migdiada, recuperar-se una mica i emprendre el camí de tornada cap a casa.

La Blancaneu no tenia ganes de dormir i va aprofitar que la Marieta roncava plàcidament per anar pels voltants a veure si tenia la sort de trobar un bon erol de bolets; només havien trobat llengua de bou, cua de rata i algun rovelló, i li feia molta il·lusió trobar un bon cep.

Va començar a buscar i buscar i només va trobar algun rovelló i un niu de camagroc. Sense saber com, es va anar allunyant fins que va voler tornar i no sabia com. Va començar a cridar: -Tia Marieta on ets? I així moltes vegades. Però només sentia l'eco de la seva pròpia veu. S'adonava amb temor que el dia enfosquia i al cap d'una hora ja seria negra nit. Es va espantar molt, no sabia per on tirar. Va caminar més de pressa, intentant de trobar algú, estava ben perduda. Escoltava atentament, i només sentia el raucar de les granotes i d'algun xut, que són ocells nocturns. I si trobava un ós? O potser un llop! Després va pensar que, si n'hi havia, estarien ja al cau per dormir. I ella què faria? Després va recordar el que li explicava la mare que les granotes surten vespre i nit i els agrada estar prop de clots i rius d'aigües manses.

-Si hi ha una bassa és possible que hi hagi una casa al costat i per tant algú que em pugui ajudar!- va pensar la Blancaneu.

Així va ser que va anar seguint el raucar de les granotes fins que va arribar a una clariana i a l'altra banda una llum enmig de la fosca; s'hi va apropar. Era una caseta molt petita, amb prou feines un pam més alta que ella. A dins se sentia força soroll, qui hi visqués segur que estaven de bones perquè reien molt. Va trucar a la porta suaument i res, després més fort. Es va fer un silenci, la porta es va obrir, un nen petit i estrany li deia que passés. Ella va entrar i es va trobar sis criatures que sopaven farinetes en uns plats petits.

-On són els vostres pares? -va preguntar la Blancaneu.

-Què dius ara!- van contestar.

-Com hi ha món! Som grans nosaltres i vivim sols!! -van dir amb grans riallades.

Va veure que portaven roba de persona gran, sí, així que devia ser veritat. Sabien cuinar, endreçar la casa, tot estava molt net... Llavors es va adonar que estava al bosc dels encantats i allí, potser sí que els contes podien fer-se realitat i que havia anat a parar a la casa dels set nanets del bosc! Quina sort! Quina aventura!

De seguida li van fer lloc al voltant de la taula, li van portar el plat més gran que van trobar i hi van abocar totes les farinetes que quedaven a l'olla. Estaven fetes de blat de moro i eren boníssimes. Per dormir li van deixar quatre dels set lletets, posats ben junts, l'un al costat de l'altre i ells van utilitzar

sacs de dormir ben calentons, fets amb llana d'ovella..

A l'endemà van sortir cap al bosc a veure si trobaven la tieta de la Blancaneu que la deuria estar buscant ben preocupada. I es van posar a cridar tots a una -Tia Marieta, tia Marieta, tia marieta!!! però no van rebre cap resposta. Fins que cansats de donar voltes i més voltes van tornar cap a casa. Per altra banda, la Marieta, va arribar al poble que ja era ben de nit i se'n va anar directa a casa de l'alcaldeessa on va explicar que la Blancaneu s'havia perdut al bosc. Durant dies grups de gent es van organitzar i van sortir a buscar-la, però res. Tothom deia la seva sobre el que li hagués pogut passar. Que si se l'havien menjat els llops, que si els esperits del bosc se l'havien emportat... La Marieta se sentia trista perquè sabia que al bosc dels encantats passaven coses estranyes. Però després rumiava que si la Blancaneu no hi era, ella tornaria a ser la primera en tot. Va pensar que la Blancaneu s'havia tornat molt presumida i que ho feia aposta per fer-la quedar malament; que tenia una traça especial per atreure les mirades i tot s'ho feia venir bé i al seu gust. N'estava ben tipa, l'havia eclipsada del tot!! Però al cap d'una estona la consciència li deia:

-Ella no coneixia el bosc, no l'has vigilada prou.

-Per què l'has portada al bosc dels encantats?

-Potser sí que volies que desaparegués, potser sí que ets una mala persona!, la Blancaneu té tot el dret del món de ser admirada i estimada per tothom. I tu en comptes d'estar contenta per ser qui ets, que és molt, i de reconèixer les qualitats de la Blancaneu i acceptar-les, has començat a sentir una gelosia incontrolada que t'està fent molt mal. Si la perds, serà com un pes que hauràs d'arrossegar tota la vida.

A l'endemà decideix anar al bosc pel seu compte, sola, sense ningú. Ha passat molt mala nit, se sent culpable i molt desgraciada. Quan arriba al bosc comença a cridar el nom de la noia als quatre vents:

-Blancaneu, Blancaneu, Blancaneu!!!

Va d'un lloc a l'altre sense esma, hores i hores de cerca que només serveixen per augmentar més la seva angoixa; té els braços i les cames esgarrinxades i sangonoses i els peus adolorits. Finalment torna a l'arbre on es va quedar adormida el dia que van sortir a buscar bolets, està cansada i molt, molt trista; s'adona que si perd la Blancaneu es perdrà una persona meravellosa que és capaç d'estimar tothom. S'asseu sota l'arbre i tanca els ulls. Comencen a desfil·lar per la seva ment totes les qualitats de la Blancaneu que amb llargues i profundes inspiracions diposita al costat del cor en un desig d'entesa i acceptació, quan expira treu a

fora el neguit i la tristesa, i així anar fent fins que es queda adormida. Quan es desperta s'adona que el malestar ha desaparegut i que se sent tranquil·la i serena.

Per la seva banda la Blancaneu aquells dies estava moixa i capficada, pensava en el disgust que la seva desaparició hauria provocat, finalment va haver de fer el cor fort i acceptar que potser mai més no tornaria a veure la seva família, ni les amistats, ni ningú. I és que els nanets no es volien apropar al poble, tenien por, tothom pensava que eren els personatges d'un conte, i que en realitat no existien. Els haguessin fet un munt de preguntes i tot el seu món i la seva màgia s'haurien perdut.

Un dia com tants d'altres van sortir a buscar fruites i fruits del bosc, també bolets i herbes amb les quals feien sopes, infusions i uns guisats boníssims. De sobte van sentir un catacrac! de pedres que s'ensorren, barrejat amb crits de dolor i després res, silenci. Es van apropar temerosos al terraplè i van veure un noi estirat al terra, tot ple de rascades i sang. Estava inconscient. La bicicleta que portava tenia la roda trencada, s'havia esberlat en la caiguda. -I què farem ara? -van dir els nans- Si l'ajudem descobrirà el nostre amagatall i ja no estarem mai més tranquils!

-Què dius cap de soca! no el podem deixar pas aquí! -va dir un altre.

-I si es mor per falta d'ajuda? -va respondre un tercer.

La Blancaneu els va dir que no es preocupessin que de la mateixa manera que ella guardaria el secret el noi també ho faria, i que ara tocava d'ajudar-lo. El van carregar com van poder. La Blancaneu, que era més alta i forta, l'agafava per les cames, i entre tots el van portar a la casa del bosc. Una vegada allí li van rentar les ferides amb infusions d'herbes remeieres i el van vetllar nit i dia pensant que tard o d'hora es despertaria. Però van passar les hores i el noi no tornava. Era la tercera nit ja, estaven desolats, però no podien cedir. Totes les raons de la Blancaneu no van servir de res i ella es va adonar amb desesperació que es moriria. Impotent i afligida va començar a cantar- com si fos un lament- una trista cançó. A poc a poc s'hi van afegir les veus adolorides dels nans. De fora estant s'hi van sumar els sorolls del bosc: els rius, el vent, els ocells...; com en una simfonia de sons compassats acompanyaven la melangiosa melodia. La lluna brillava més que mai i els cants, els sorolls i els udols dels llops omplien la nit i ressonaven d'una muntanya a l'altra d'una manera estranya i corprenedora fins a esdevenir un plany entranyable i antic com la vida. De sobte, una polsequina daurada, com si fos pols d'estrelles,

es va colar per la finestra i es va unir a la respiració entretallada del noi que a poc a poc es va suavitzar i es va tornar compassada. De cop i volta un sotrac el va desvetllar, va obrir lentament els ulls i va mirar. Se sentia com suspès entre el cel i la terra i ni els ulls ni les orelles no donaven crèdit al que veia i sentia.

L'Adrià, que així és deia, es va recuperar lentament, i entre menjada i menjada els va explicar d'on venia i on anava. Havia fet aquell trajecte moltes vegades i sempre havia arribat sense problemes al poble dels seus avis, on cada any els visitava per ajudar en el que fos, però aquella vegada havia volgut anar més de pressa i va tirar pel dret. Va agafar una drecera plena de pedres i troncs que li van fer perdre l'equilibri, va caure muntanya avall i va quedar suspès en el nores. Uns cants ancestrals l'havien fet tornar de lluny, lluny i un aire fresc li va despertar l'esperit adormit. Ara estava allí enmig d'aquell bé de déu de gent meravellosa, conscient que li havien salvat la vida.

Un bon dia, ja ben recuperat, es va alçar amb ganes de tornar a casa. Els nanets es van posar tristos davant del comiat i temerosos que no expliqués el que havia passat i descobrís el seu amagatall. L'Adrià els va dir que mai de la vida no diria on vivien i que guardaria aquell secret per sempre. Animada per la situació, Blancaneu va dir que l'acompanyava, finalment podria tornar a casa, ja que el noi coneixia el camí.

El fet és que la Blancaneu i l'Adrià van anar cadascú a casa seva amb l'alegria que suposa tornar a veure algú que ja creies desaparegut. Cap de les recerques no havien donat resultat, semblava que la terra se'ls hagués empassat. I ara eren allí, sans i estalvis! El poble sencer va esclatar d'alegria, les campanes van escodrinyar el cel celebrant la tornada i per la nit hi va haver menjada popular i ball a la plaça. L'avi de l'Adrià va poder abraçar el seu nét i la Marieta, agafada a la Blancaneu, era un mar de llàgrimes de l'alegria que sentia.

La Blancaneu i l'Adrià no van explicar mai del tot el que havia passat, però les aventures viscudes els van unir en una amistat que estaria per damunt del temps i la distància. I cada estiu de lluna plena, tots dos, siguin on siguin, observen el cel estrellat i escolten el batec de la nit, perquè saben que, enllà d'enllà de la foscuria, al cor de les tenebres, hi ha milers d'éssers vius que, en moments màgics, uneixen la seva força perquè persones com l'Adrià i la Blancaneu puguin fer camí i treballar, cada dia, per un món millor.

UN DOLÇ AMARG I VERINÓS (CONTE)

Juan Antonio Lucena Centella

-Ehem, ehem! -la Cap de la Biblioteca va advertir a l'Eudald i la becària de la seua presència. Tenia el mòbil a les mans i els havia fet una foto. L'Eudald va traure la mà de dintre l'escot de la becària. Havien esmorzat plegats al seu despatx i tot havia acabat en un joc eròtic. La cap els havia agafat *in fraganti* i ara tenia una prova. *-Passa immediatament pel meu despatx!* -va manar a la becària.

Aquella nit l'Eudald no va poder dormir. La seua cap tenia una prova fefaent i possiblement li obririen un expedient. L'Eudald era un home casat i li faltaven cinc anys per a la jubilació. Aquell fet podia tacar el seu historial professional, a part de les conseqüències personals que no es podia arribar a imaginar.

L'endemà, quan va arribar a la Biblioteca, la becària no hi era. Encara no havien passat cinc minuts que va sonar el telèfon:

-Eudald, puja al meu despatx! -li va ordenar la seua cap, com estava acostumada a fer-ho. L'Eudald va experimentar un petit sotrac al cor; semblava un corder que anava a l'escorxador. La seua cap era una dona molt eficient i exigent, i feia complir les seues obligacions a tots els empleats.

-Passa Eudald -el to de la veu no semblava enfadat. La cap l'esperava asseguda. *-Bon dia!* - l'Eudald va dir un "bon dia" que gairebé no es va sentir.

-Bon dia, seu a la cadira sisplau! Suposo que et fas càrrec d'en quin "lio" t'has fotut -el to de veu semblava conciliador.

-Sí sí, me'n faig càrrec. Què ha passat amb la becària?

-Ahir mateix em va demanar la renúncia -li va contestar la seua cap. *Deixem a la becària, que el cas que ens ocupa ets tu. Jo entenc que si una dona et provoca, per un home, costa molt de retenir-se...* -la veu cada vegada era més melosa cosa que desorientava l'Eudald.

Mentre parlaven, ell, va notar que li tocaven el séc de la cama. Va guaitar pel davall de la taula i va veure com el peu nu de la cap li fregava la seua cama. No va tardar gaire a adonar-se que la situació s'havia girat com un mitjà. Aquell peu nu, amb les ungles perfectament pintades, no parava d'escalar. Ell s'havia acomodat a la cadira i tenia les cames escarranxades. Ella ja no parlava i ell tenia els ulls tancats, estava concentrat en aquell peu escalador que li buscava l'entreuix. Quan el peu va fer el cim, l'Eudald va començar a descordar-se els pantalons.

-No, això no! -va ser l'ordre de la cap.

Moments més tard, l'Eudald arribà al seu cim.

La nit següent, l'Eudald, tampoc no va poder dormir. Es feia creus que la seua cap, una dona que ratllava la perfecció: intel·ligent, treballadora, justa, exigent, amb un atractiu inqüestionable i casada amb un Conseller de la Generalitat, l'hagués provocat lascivament.

L'Eudald era un home correcte, tenia una bona formació i havia estat sempre molt apreciat pels seus companys i caps. Per la seua edat era atractiu, però una mica rude, feia trenta anys que estava casat i tenia una

perfecta sintonia amb la seua dona. Semblava que tots dos havien perdut el senderi. Havien passat vuit dies des de l'incident i tot semblava normalitzar-se. Havia rebut diverses trucades amb ordres concretes sobre la feina i res més, però, aquell divendres va tornar a demanar-li que pugés al despatx.

Després de saludar-la amb un *"hola, bon dia"*, va excusar-se per l'ocorregut l'altre dia i que esperava que tot tornés a la normalitat. Ella, no va acceptar les disculpes, havia estat la incitadora, i li va dir: *-Eudald, recorda que encara tinc una prova que serviria per obrir-te un expedient.... Bé, millor no parlar d'aquestes coses* -va suavitzar el to de

veu. Acte seguit amb un moviment de peu va fer boleiar una sabata fins al mig del despatx i posà el peu damunt la taula:

-*Que no t'agrada el meu peu?* -ella el va provocar.

-*Sí que m'agrada, i amb les ungles pintades encara més* -va respondre l'Eudald.

-*Vinga, si no ho has tastat, com ho saps que t'agrada?* -ella, li va oferir el peu perquè li llepés. Va començar a llepar-li els dits suaument i anà pujant cama amunt, tenia la faldilla arremangada un pam pel damunt dels genolls. Li va mirar l'entreuix i va veure un triangle fosc. Ella començà a gemegar compassadament, fins i tot en situacions així ho feia amb estil. Quan l'Eudald va tindre el triangle fosc a prop, hi enfonsà el cap, però ella el va tallar:

-*No, això no!*

Mentre recollia els papers del seu despatx, mil cabòries li omplien el cap. L'Eudald començava a percebre que la seua cap li feia xantatge. Havia d'escapolir-se com fos de l'escomesa d'aquella dona.

Aquell final de mes, l'Eudald, estava indignat. Li havien donat la nòmina i va poder comprovar un extra, en dietes, de mil euros. Aquestes dietes no les havia generat i era, semblava clar, un suborn per part de la seua cap. Després dels últims encontres, estava decidit a tallar, de soca-rel, els jocs eròtics. Però no es podia traure del cap l'últim encontre. Va passar l'últim divendres, la seua cap sempre triava els divendres per fer-lo pujar al despatx:

-*Passa Eudald* -el va rebre autoritària. Estava asseguda amb les cames creuades i el vestit li quedava per damunt dels genolls. Les sabates negres de taló culminaven una imatge digna d'una exposició fotogràfica.

-*Hola, bon dia!* -Eudald amb veu tremolosa.

- *No, no vinguis caminant, vine a quatre potes com si fossis un gosset* -li va ordenar. A l'Eudald la seua presència l'excitava excessivament i sempre feia el que li manava.

L'Eudald es va anar atansant a quatre potes mentre ella anava obrint i tancant les cames. Quan, per sota la taula, va arribar a l'altura de les cames d'ella, començà a petonejar-les buscant l'entreuix. Amb la mateixa embranzida que l'última vegada va enfonsar el cap dintre la foscor, provocant, en la seua cap, uns gemecs continus fins que, després de fer-la pujar al cel infinitat de vegades, ella va concloure:

-*Prou Eudald, ja en tinc prou!*

L'Eudald es va alçar i li va donar un petó profund i llarg, quan va acabar el cor li va colpejar. Hi

havia un calaix obert i dintre va veure unes manilles i un fuet.

La dona de l'Eudald el va interrogar per les marques que portava a la cara, ell, s'inventà històries inversemblants. També s'havia adonat que portava camisa de màniga llarga, que a l'estiu mai no n'havia portat.

La relació amb la seua dona s'havia deteriorat, el seu rendiment a la feina havia baixat i els jocs eròtics amb la seua cap començaven a ser vexatoris i humiliants. Aquella nit, amb el seu romanticisme encara intacte, mirava embadalit la lluna plena esperant que l'inspirés. El cap de l'Eudald era un garbuix, havia de trobar una solució.

Cada divendres, després del gimnàs i abans d'anar a sopar amb el seu marit, la cap de l'Eudald treia el gos a passejar. Sempre anava al mateix parc. Era un dels espais verds més grans de la ciutat. Aquella tarda el sotrac al cor el va partir ella. Va veure a la seua filla i l'Eudald que xerraven amistosament, asseguts en un banc una mica amagat.

La filla de la cap de la Biblioteca, era una dona de trenta anys que des que va acabar la carrera s'havia independitzat. S'assemblava molt a sa mare: intel·ligent, treballadora i amb un notable atractiu. Solament tenien discrepàncies en la filosofia de vida, que eren normals, per ser de generacions diferents.

Aquell divendres, la cap de la Biblioteca, tindria més sorpreses. Quan l'Eudald es va acomiadar de la seua filla, es van fer un petó llarg i profund. A la cap se li enfonsava el terra, havia vist, amagada entre els arbusts del parc, com l'Eudald besava la seua filla.

Dilluns vinent, encara no havia entrat a la Biblioteca que els companys el van rebre amb una gran notícia:

-*Eudald, Eudald! la cap ha demanat trasllat a una altra Biblioteca i avui ja no vindrà.*

L'Eudald estava ansiós per escoltar tota la informació que els companys li estaven donant.

-*De moment tindrem una cap provisional fins que nomenin un altre responsable. Divendres que ve la coneixerem*".

L'Eudald va fer un sospir alleugerat. La trama que havien ordit amb la filla de la cap havia donat resultat. Es felicitava pensant que tot s'havia acabat.

Era divendres, i tot el personal de la Biblioteca delia per conèixer la nova cap provisional. Eren tres quars de dues quan el telèfon de l'Eudald va sonar:

-*Sí, digui?*

-Hola, bona tarda! Sóc la Cap provisional de la Biblioteca. Què pots pujar un moment?. Aquella veu li era familiar. L'Eudald va començar a sentir un dolor molt fort a l'espatlla que li baixava cap el braç. Era de la filla de seua antiga cap. Quan van ordir tota la trama per espantar la cap, l'Eudald i la filla, van pactar un petó superficial, i el dia de la representació, la filla li va fer un bes profund i llarg que el va copsar.

A l'hospital on el van ingressar hi havia els millors especialistes del cor. L'Eudald havia patit un infart i el van tenir dues hores reanimant-lo abans de portar-lo a l'habitació. La seua dona estava al seu costat i tenia una carta a la mà:

-Eudald, a la biblioteca m'han donat una carta per a tu. La Cap provisional no ho ha pogut fer per l'infart que has tingut. M'han dit els metges que te la puc llegir:

-El remitent és el Conseller de Cultura i ve de

Barcelona: Sr. Eudald Puigpelat Puigpelat, Cap de la Secció de Préstec de la Biblioteca Pública. Des de la Conselleria de Cultura i d'acord amb la Junta d'avaluació de mèrits i els informes favorables de la seua antiga cap, hem resolt nomenar-lo nou cap de la Biblioteca Pública. El dia u del mes vinent prendrà possessió del seu càrrec.

L'Eudald, des que havia acabat la carrera de Biblioteconomia i Documentació, havia somiat de ser el responsable de la Biblioteca de la seua ciutat. Els caps de les biblioteques eren persones de confiança del Conseller de Cultura però, aquest, sempre triava els que tenien més mèrits.

-Signa el Conseller de Cultura. -va finalitzar. La dona de l'Eudald, llegint la carta, no s'havia adonat que aquestes últimes paraules no las havia sentides ningú. El cos de l'Eudald estava immòbil i les seues constant vitals havien desaparegut.

ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS

Miquel A. Navarro

Solucions a la pàgina 39

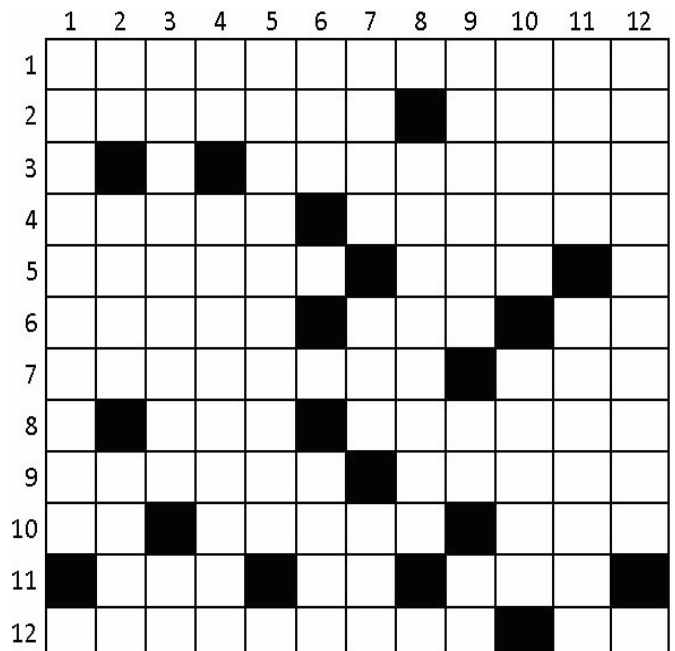
HORIZONTALS

1. Que no depenen de ningú. 2. Coincideix en una mateixa època. Lil·liputenca. 3. La rodona. Fa plurals. Ploren, es queixen. 4. Replà d'una escala. Al revés, callà. 5. Fixa, subjecta des de l'est. Vocals. Consonant ballable. 6. Període de temps. Etcètera. Farina i aigua. 7. Per a pescar dofins. Veça petita. 8. Radi. Institut Tècnic Geològic. Pertanyent a l'abat. 9. Al revés, cap dels cambrers. Dictamen, judici. 10. Nota afirmativa. Perdurable cap per avall. Nom de consonant en plural. 11. Buf, alenada. Nom de consonant. Vint-i-cinc cèntims. 12. Que fa llàstima. Cinquanta-una o pronom.

VERTICALS

1. Que tenen vint cares. Conductor novell. 2. Típica negació. Eina de pesca amb mànec de fusta. Moneda àrab. 3. Que no te profit. Article femení. 4. A tu. Certs reconstituents. 5. Treballar amb la palafanga. Tona. 6. Nom de consonant. Vocal. La segona. Lloc, espai. 7. De poca importància. Si no vols pols, no hi vagis. Te por. 8. Xifra romana. Que pot ser editat. La rodona. 9. Ennuegada. Vocal repetida. Consonants consecutives. 10. Una manta tota girada. Fa educació. 11.

Enteniment, magí, però capgirat. Prat petit. 12. Que es poden sanear. Un pal recte.

PROBLEMA D'ESCACS

Albert Batiste

Juguen negres i guanyen en 4 jugades.

ENIGMA

Ens sabrieu dir com es diuen els estris de la imatge i per a què serveixen?

Solució a l'enigma del mes passat:
Eren pelacanyes i servien per pelar les canyes.
Han respost correctament: Maria Lluisa Batlle Seguí i Josep Maria Olomí Escolà.

SOPA DE LLETRES

Miquel Àngel Navarro

Busqueu en aquesta sopa de lletres 14 noms de països d'Àsia.

A	O	P	E	J	X	S	I	P	N
I	E	L	N	O	I	O	V	A	T
D	N	A	B	R	N	I	T	R	A
N	R	D	I	D	A	S	L	A	I
I	E	A	O	A	I	U	A	B	L
R	U	P	A	N	A	M	O	I	A
R	A	F	A	I	E	F	S	A	N
J	Z	G	D	A	H	S	U	Z	D
R	F	A	E	R	O	C	I	F	I
A	I	L	O	G	N	O	M	A	A

SUDOKU

Lluís Gil

								4
				8	1		5	
8			3		5			
5	1		9					2
			4					6
		7			6			
					9	6	4	
4				3		1		
9		3						8

LA CUINA FEMOSA

Lluís Gil Fontanet

El grup de cuina de La Femosa presenta

POMES FARCIDES DE CARN

Ingredients per a 8 persones

- 2 cebes grans
- 3 pastanagues
- 1 poma per cap
- 1 porro
- 1 ou
- 1 rajolí de conyac
- Una llesca de pa sense crosta
- una mica de crema de llet
- una mica de mantega
- 100 g de formatge ratllat (mantegós)
- 50 g de vedella
- 50 g de pernil salat
- 100 g de pollastre
- 100 g de cap de llom

Temps de preparació 15 minuts

Temps de cocció 1 hora a foc fluix

Aquest plat representa una manera diferent de menjar els productes de la terra, unes pomes convenientment adobades que es converteixen en un plat fort.

Comencem ratllant les cebes, les pastanagues

i el porro ben fins i tot junt es posa a la paella per fregir-ho a foc lent.

A la carn picada hi posem l'ou, una llesca de pa sense crosta sucada amb la crema de llet, una punteta de sal, pebre, oli i un rajolí de conyac.

A les pomes se'ls treu el cor per la banda del mànec amb un estri adient i es farceixen amb la carn, però sense acaramullar-les. Es cobreixen amb formatge ratllat del tipus mantegós i un pessic de mantega. Al sofregit s'hi afegeix una mica de crema de llet i amb aquesta preparació es cobreix el fons d'una plata de forn de parets altes. Les pomes farcides es posen al damunt fent-hi prèviament unes incisions amb un ganivet sobre la pell per tal d'evitar que rebentín. A la plata s'hi pot afegir una mica d'aigua i s'enforna en un forn que no estigui massa fort durant una hora.

MOUSSE DE XOCOLATA

La Cecília, una cuinera molt estimada, ens fa tastar una mousse que t'hi pots xupar els dits.

Ingredients per a 6 persones

- 1 rajola de xocolata sense llet (250 g)
- 40 g de sucre
- 4 rovells
- 6 clares
- 150 g de mantega
- 1 raig de conyac

Temps de preparació 20 minuts

Es desfà al bany maria la xocolata esbocinada amb la mantega, quan està tot fos s'afegeix el raig de conyac i ho retirem del foc deixant refredar uns 10 minuts, mentrestant...

Es munten les clares a punt de neu amb una mica de sal i s'hi va afegint el sucre. Els rovells es baten i s'afegeixen a la xocolata i a continuació les clares amb el sucre. Posem la preparació en gots o flameres i ho refrigerem a la nevera com més temps millor.

TELÈFONS I HORARIS D'INTERÈS

Ajuntament973 16 71 62
 Assistent social: dimecres alterns.....973 16 71 62
 Correus: 9 a 10 de dilluns a divendres.
 Farmàcia.....973 16 72 04
 Veterinari de la Protectora Local:
 Emma Solé.....618909512

Clínica Ica Natura (Pardinyes):.....973228222
 Clínica Riu Ebre (Cap Pont):.....973216549
 Metge973167291
 Metge urgències: Dies feiners: 15 h – 8 h i els festius
 tot el dia ..973 14 20 29 / 973 14 20 33
 Museu: 973 16 71 62 (Ajuntament, hores convingudes)

SOLUCIONS ALS ENTRETENIMENTS

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS

1. INDEPENDENTS. 2. COETANI. NANA. 3. O. S. LAMENTEN. 4. SAPLA. EMMUDÍ. 5. AFERRA. IEA. J. 6. ÈPOCA. ETC. PA. 7. DOFINERA. ERB. 8. R. ITG. ABADAL. 9. MAITRE. LAUDE. 10. SI. ÈTERN. CES. 11. ALÉ. DE. RAL. 12. LLASTIMÓS. LI.

VERTICALS

1. ICOSAEDRES. L. 2. NO. ARPÓ. RIAL. 3. DESPROFIT. LA. 4. ET. LECITINES. 5. PALAFANGAR. T. 6. ENA. A. E. MEDI. 7. NIMI. ERA. TEM. 8. D. EDITABLE. O. 9. ENNUEC. AA. RS. 10. NATMA. EDUCA. 11. MENT. PRADELL. 12. SANEJABLES. I.

SUDOKU

1	3	5	6	9	7	8	2	4
6	7	4	2	8	1	3	5	9
8	9	2	3	4	5	7	6	1
5	1	6	9	7	8	4	3	2
2	8	9	4	1	3	5	7	6
3	4	7	5	2	6	9	1	8
7	2	1	8	5	9	6	4	3
4	6	8	7	3	2	1	9	5
9	5	3	1	6	4	2	8	7

ESCACS

1. Cxc7; Rxc7 3. Dc6+; bxc6
 2. Af4+; Rc8 4. Aa6++

SOPA DE LLETRES

AFGANISTAN, INDONÈSIS, JORDÀNIA, TAILÀNDIA, MONGÒLIA, SÍRIA, ARÀBIA, JAPÓ, COREA, ÍNDIA, IRAN, OMAN, LAOS i XINA.

INCÒGNITA

Les imatges corresponen a una representació teatral. Però desconeixem el nom de l'obra i la data de la representació. Algú ens podria aclarir aquests interrogants?

Podeu enviar la resposta a: lafemosaartesadelleida@gmail.com

La imatge de la incògnita del número anterior corresponia a la caseta del transformador elèctric.

Van respondre correctament: Cándida Bonet, Francisca morera Vila, Maria Lluïsa Batlle Seguí i Josep Ma Olomí Escolà.

BALCÓ GUARNIT PER LA DIADA DE SANT JORDI

REPARTIMENT DE PASTISSETS ALS JUBILATS

REPARTIMENT DE COQUES LA VIGÍLIA DE SANT JOAN

LA FLAMA DEL CANIGÓ CAMÍ D'ARTESA

IMATGES D'ACTUALITAT

REVEL·LA DE SANT JOAN

RUNA I ESCOMBRARIES LLENÇADES AL SECÀ

TEMPS DE RECOL·LECCIÓ

NATURA DESCONFINADA